بسم الله الرحمن الرحيم

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓު
ދިވެހިރާއްޖެ

ޝަރީޢަތް ނިންމުން

- **ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު:** 2024/HC-A/214
- **އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް:** މުޙައްމަދު ޝާހިދު/ ހ.ސަޢުދުރީން، ހ.މާލެ
- **އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު ފަރާތް:** އެޗް.އެމް ކޮންސްޓްރަކްޝަން ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް
- **މައްސަލައިގެ ބާވަތް:** ބިނާއި އިމާރާތް ކުއްޔަށް ދިނުމާބެހޭ މައްސަލަ

މައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލިސް:
ފަނޑިޔާރު ޙަސަން ސަޢީދު
ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ނިޔާޒް
ފަނޑިޔާރު ދީނާޒް ފަހުމީ

ނިންމި ތާރީޚު: 27 ރަބީޢުލްއާޚިރު 1447 / 19 އޮކްޓޫބަރު 2025

ހައިކޯޓުގައި ޝަރީޢަތް ކުރެވުނު ތާރީޚު:

03 ރަބީޢުލްއާޚިރު 1447

06 އޮކްޓޫބަރު 2024

އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު މައްސަލަ:

- **ނަންބަރު:** 528/Cv-C/2018
- **ނިންމި ކޯޓު:** ސިވިލް ކޯޓު
- **ބާވަތް:** ބިމާއި އިމާރާތް ކުއްޔަށް ދިނުމާބެހޭ މައްސަލަ
- **ހުށަހެޅުނު ތާރީޚު:** 05 ފެބްރުއަރީ 2018
- **ނިމުނު ތާރީޚު:** 08 ނޮވެމްބަރު 2018

އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް

މުޙައްމަދު ޝަރީފް، ހ.ސަމަރޯޒް، މާލެ

ވަކީލު ފަރާތް:

ޝަރީން ޙަމީދު، ޕްރިމިއަމް ލޯފާރމް

މުޙައްމަދު އަޒްމީ، ޕްރިމިއަމް ލޯފާރމް

އިސްތިއުނާފަށް ޖަވާބުދޭ ފަރާތް

ޑީ.އެމް.ކޮންސްޓްރަކްޝަން ކޮމްޕެނީ ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް

ވަކީލު ފަރާތް:

ޝަރީފް ނަސީމް، ޝާހިދު ލޯފާރމް، ޑީ.އެމް.ޖީ

މަދަނީ- ބިމާއި އިމާރާތް ކުއްޔަށްދިނުމާބެހޭ މައްސަލަ- ޤާނޫނު ނަންބަރު:4/91 (ކުއްޔަށްދޫކުރުމާބެހޭ ޤާނޫނު)-ޝަރުޠުތަކަށްނުކުރުން-
ޢަމަލުކުރުން

ފަނޑިޔާރު ހުސައިން ޝަހީދުގެ ރައުޔު

ތައާރަފު

1. މިއީ، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 528/Cv-C/2018 ދަޢުވާގައި އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް އެދި ހ.ސަމުދުރީޒް/ މާލެ، މުޙައްމަދު ޝާހިދު (މީގެ ފަހުން "މުޙައްމަދު ޝާހިދު" ނުވަތަ "އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތް")[1] ގެ ފަރާތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓަށް ހުށަހަޅުއްވުން ބަލާފައިވާ ދަޢުވާއެއްކަމެވެ. މި ދަޢުވާގައި އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތަކީ، އެލް.އެލް ކޮންސްޓްރަކްޝަން ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް (މީގެ ފަހުން "އެލް.އެލް ކޮންސްޓްރަކްޝަން") އެވެ.[2]

ކަންހިނގި ގޮތް

2. ހ.ސަމުދުރީޒް/ މާލޭގައި ހުރި އިމާރާތުގެ 5 ވަނަ ފަންގިފިލާ އެލް.އެލް ކޮންސްޓްރަކްޝަން ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑަށް 01 ޖަނަވަރީ 2014 އިން ފެށިގެން 01 ޖަނަވަރީ 2020 ގެ ނިޔަލަށް ކުއްޔަށް ދިނުމާ ގުޅޭގޮތުން މުޙައްމަދު ޝާހިދާއި އެލް.އެލް ކޮންސްޓްރަކްޝަނާ ދެމެދު 30 ޑިސެމްބަރު 2014 ގައި އެއްބަސްވުމެއް ވެފައިވެއެވެ.

3. އިސްވެ ބުނެވުނު، 30 ޑިސެމްބަރު 2014 ގެ އެއްބަސްވުމަށްފަހު، 04 ނޮވެމްބަރު 2015 ގައި، 01 ޖަނަވަރީ 2020 އިން ފެށިގެން 01 ޖަނަވަރީ 2025 ގެ ނިޔަލަށް ހ. ސަމުދުރީޒްގެ 5 ވަނަ ފަންގިފިލާ ކުއްޔަށްދިނުމަށް އެއްބަސްވެފައިވެއެވެ.

4. 05 އޮގަސްޓް 2017 ގައި، ހ.ސަމުދުރީޒް އިން އެލް.އެލް.ކޮންސްޓްރަކްޝަނަށް ކުއްޔަށް ދީފައިވާ ފަންގިފިލާ ހުސްކުރުމަށް 8 (އަށެއް) މަސްދުވަހުގެ ނޯޓިސްއެއް ދީފައިވެއެވެ. އެ ނޯޓިސްއާ އެއްގޮތަށް ވަން

---

[1] އައިޑީކާޑު ނަންބަރު A052003

[2] ރަޖިސްޓްރީ ނަންބަރު C-306/2011

ހުށަހަޅުއްވައިފައިވާކަމަށް ބުނެ ގެއްލުމުގެ ބަދަލު ހޯދުމުގެ ގޮތުން މުޙައްމަދު ޝާހިދުގެ ފަރާތުން ސިވިލް ކޯޓުގައި ދައުވާ ކުރައްވައިފައެވެ. އެ މައްސަލަ ބަލައިގަތީ ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 528/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާގައެވެ. މިއީ ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 528/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާ ހައިކޯޓުގައި އިސްތިއުނާފުކުރުމުން ބަލައިގަތް ޤަޟިއްޔާއެވެ.

ސިވިލް ކޯޓުގައި ކުރި ދައުވާ އަދި އެ ކޯޓުގެ ނިންމުން

5. ހ.ސަމުދުރުވިލާ/ މާލެ، މުޙައްމަދު ޝާހިދު (މުޙައްމަދު ޝާހިދު) އާއި އެލް.އެމް ކޮންސްޓްރަކްޝަން ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް (އެލް.އެމް ކޮންސްޓްރަކްޝަން) އާ ދެމެދު ވެވިފައިވާ އެއްބަސްވުމުގައިވާ ޕްރޮޖެކްޓްގެ ސަބަބުން، އެއްބަސްވުން ސޮއިކުރުމުންފެށިގެން 08 (އަށެއް) މަސް ދުވަހުގެ ތެރޭގައި ނިންމައި ހަވާލުކުރަން، ހ.ސަމުދުރުވިލާގެ އެޕާޓްމަންޓް ގޮތުގެ 05 (ފަހެއް) ވަނަ ފަންގިފިލާ ހުށަހަޅުއްވަން އެއްބަސްވެފައިވާ އެ ފަންގިފިލާ ހުށަހަޅުއްވައިފައިވާތީ، ދައުވާކުރާ ފަރާތަށް ލިބުނު ގެއްލުމުގެ ބަދަލު ހޯދުމުގެ ގޮތުން އެލް.އެމް ކޮންސްޓްރަކްޝަން ލިމިޓެޑްގެ މައްޗަށް ސިވިލް ކޯޓަށް މުޙައްމަދު ޝާހިދު ދައުވާ ކުރުއްވައިފައެވެ.

6. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 528/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާގައި އުޅުއްވައިވާ ކަންކަމަށް ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 657/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާއިން ގޮތެއް ކަނޑައަޅުއްވައިފައިވުމުން، މުޙައްމަދު ޝާހިދުގެ ފަރާތުން ހުށަހެޅި މައްސަލަ އިސްވަރަށް ކުރިއަށް ގެންދާނެ ބަޔެއް ނެތްކަމަށް ކަނޑައަޅައި، ސިވިލް ކޯޓުން ޙުކުމްކުރައްވައިފައެވެ.

ސިވިލް ކޯޓުގެ 657/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާގެ ދަޢުވާއާއި އެ ޤަޟިއްޔާގެ ޙުކުމް

7. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 657/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާއަކީ، ހ.ސަމުދުރީވް/ މުޙައްމަދު ޝާހިދުއާއި، އެލް.އޭ.ޑީ ކޮންސްޓްރަކްޝަން އާ ދެމެދު ހ.ބިލްޑަރސްއެވޭ ޔާރާ އިމާރާތުގެ 5 ވަނަ ފަންގިފިލާ ކުއްޔަށްދިނުމަށް 02 (ދޭއް) އެއްބަސްވުމެއްވެފައި ވަނިކޮށް، ކުއްޔަށް ދޫކުރަނީ ހަވާލުކުރުމަށް މުޙައްމަދު ޝާހިދުގެ ފަރާތުން އެލް.އޭ.ޑީ ކޮންސްޓްރަކްޝަން ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑަށް އަދާކުރައިފައިވި މި ދެންނެވުނު 02 (ދޭއް) އެއްބަސްވުމާ ޚިލާފަށް ކަރަންޓާއި، އެލް.އޭ.ޑީ ކޮންސްޓްރަކްޝަންއިން އެބަޔަން ނުނިކުތުމުން މުޙައްމަދު ޝާހިދު އެބަޔަށްގައި ކަރަންޓު ކަނޑާލައި، ފޯނު ވަޔަރު ބޮނިކޮށް އަދި އެއްޗެހި ބަލާލަ ދެއްކުމަށްތަކާއި އުޅަނދުތަކާ މުޙައްމަދު ޝާހިދުގެ ފަރާތުން ކުރުމަށްފަހު، މުޙައްމަދު ޝާހިދުގެ ފަރާތުން އެބަޔަށް ގެއްލުންތަކަށް ލިބުނު ސަބަބުން، އެދުނު، އެލް.އޭ.ޑީ ކޮންސްޓްރަކްޝަން ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް އިޤްތިޞާދީ ފަރާތަށް ފަހަރަށް ހުށަހަޅާފައިވާ، މުޙައްމަދު ޝާހިދުގެ މިޢަމަލުތަކަކީ ދީނީގޮތުން ގަވާއިދުގައި ފުރިހަމަ އެއްބަސްވުމާ ޚިލާފަށް މުޙައްމަދު ޝާހިދު ކުރިކަމާ އަދި ގެއްލުންތަކަށް އެކަމުގެ ސަބަބުން އެލް.އޭ.ޑީ ކޮންސްޓްރަކްޝަން ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑަށް ލިބުނު ގެއްލުމުގެ ބަދަލު ހޯދުމަށް އެދި އެލް.އޭ.ޑީ ކޮންސްޓްރަކްޝަންގެ ފަރާތުން ދަޢުވާ ކުރުމަށް ބަދަލުކުރާ ޤަޟިއްޔާއެކެވެ.

8. ސިވިލް ކޯޓުގެ 657/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާގައި ޙުކުމްކޮށްފައިވަނީ، ދެފަރާތުގެ ދެމެދުގައި ވެފައިވާ އެއްބަސްވުންތަކާ ޚިލާފަށް އަމަލުކޮށް، އަދި ވަކި ހަމަޖެހުމަކާ ނުލައި ނަޑައަޅާ މުޙައްމަދު ޝާހިދު ނަޑައަށް ބެލެހެއްޓުމުގެ ޚަރަދު ކުރީގެ ދިނުން ނުލިބިގެން ގެއްލިވާތީ، ދެފަރާތުގެ ދެމެދުގައި ވެފައިވާ 2 (ދޭއް) އެއްބަސްވުމުގެ މުއްދަތަށް ވަނީ ބާކީހުރި ކުލި ނުދީ އެ ބަޔާން އެލް.އޭ.ޑީ ކޮންސްޓްރަކްޝަން ދޫކޮށްލާފައިވާތީ، އެލް.އޭ.ޑީ ކޮންސްޓްރަކްޝަނަށް ލިބުނު ގެއްލުމުގެ ބަދަލުގެ ގޮތުގައި އަދާކުރަ 2,502,000ރ (ދެމިލިއަން ފަސްލައްކަ ދެހާސް ރުފިޔާ) މުޙައްމަދު ޝާހިދުގެ ފަރާތުން އެލް.އޭ.ޑީ

ކޯޓުން ސްޓޭ ދަށް ނިސްބަތްވާކަމަށް އިއްވާފައިވާ ޙުކުމާ ގުޅިގެން ނިންމަވާފައިވާ ސަބަބުތަކާއި ޤާނޫނީ އަސާސްތަކެވެ.

ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 528/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފުކުރުން

9. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 528/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފު ކުރުމަށްޓަކައި މައްސަލަ ދިރާސާކުރުމަށް އިތުރު ވަގުތު ބޭނުންވާކަމަށް ބުނެ އިތުރު 07 (ހަތެއް) ދުވަހުގެ މުއްދަތެއް ދިނުމަށް 27 ނޮވެމްބަރު 2018 ގައި މުޙައްމަދު ޝާކިރުގެ ފަރާތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓަށް ސިޓީއަކުން ހުށަހަޅުއްވުމުން، 29 ނޮވެމްބަރު 2018 ގައި ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 528/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާގެ ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތުގެ ރިޕޯޓު ލިބުމުން އެ ރިޕޯޓު ހުށަހަޅަން ކަމަށް ބައްދަލުކުރުން، ޚުލާސާ ރިޕޯޓާއެކު، މައްސަލަ އިސްތިއުނާފުކުރުމުގެ ހުއްދައަށް އެދި މުޙައްމަދު ޝާކިރުގެ ފަރާތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓަށް ހުށަހެޅިއެވެ. ސިވިލް ކޯޓުގެ ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތުގެ ރިޕޯޓު ހުށަހަޅާފައިނުވާކަމަށް ބުނެ، ދިރާސާކޮށް ހަމަކޮށް މައްސަލަ ހުށަހެޅުމަށްޓަކައި އެ މައްސަލަ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން އަނބުރާ ފޮނުވާލާފައިވެއެވެ.[3]

10. މުޙައްމަދު ޝާކިރުގެ ފަރާތުން 24 އޭޕްރީލް 2019 ގައި ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 528/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް އެދި ހުށަހަޅުއްވުން، ސިވިލް ކޯޓުގެ ޤަޟިއްޔާގެ ޚުލާސާ ރިޕޯޓު، ބުރާސްފަތި ދުވަހު ދޫކުރެވިފައިވާކަން ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 144-A1-95/2019/145 ސިޓީން އެނގެން އޮންނާތީ އާއި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމްކޯޓުގެ ނަންބަރު 2010/4 ޢާއްމު ސިޓީގެ 1 ވަނަ ނަންބަރުގެ (ހ) އަށް ރިޢާޔަތްކޮށް މުޙައްމަދު ޝާކިރުގެ ފަރާތުން މުއްދަތު ސަބަބެއް ނެތި އިސްތިއުނާފީ މުއްދަތުގައި އިސްތިއުނާފު

---

[3] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު (MISL)95-CR/INDIV/2019/27 އަމުރާ ގުޅިގެން ފޮނުވި ސިޓީގެ ކޮޕީ

ކުރުމަށް ހުށަހަޅާފައި ނުވާތީ އިސްތިއުނާފު ކުރުމުގެ ހުއްދަ ނުދިނުމަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން ނިންމަވާފައިވެއެވެ.[4]

11.ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ އިސްވެ ބަޔާންކުރެވުނު ނިންމުން އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް އެދި މުޙައްމަދު ސާލިހުގެ ފަރާތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓަށް 16 ޖުލައި 2019 ގައި ހުށަހަޅާފައިވެއެވެ. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނިންމުން ބަދަލުކުރަން ކަމަށް ބަލަންޖެހޭ އެއްވެސް އަސާސެއް އޮތް ކަމަށް ނުފެންނާތީއާއި، ސިވިލް ކޯޓުގެ ޤަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފު ކުރުމުގެ ހުއްދައަށް އެދި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓަށް ހުށަހަޅާފައިވީ އިސްތިއުނާފު މުއްދަތު ހަމަވުމުން ކަމަށްވާފައި، އެ މުއްދަތުގައި މައްސަލަ ހުށަނާޅުމަށް ސަބަބެއް ހުށަހަޅާފައި ނުވާތީ މައްސަލަ ބަލައި ނުބެލެވޭނެކަމަށް 01 އޮކްޓޫބަރު 2019 ގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމްކޯޓުގެ ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލީހުން ނިންމަވާފައިވެއެވެ.[5]

12.އިސްވެ ބަޔާންކުރެވުނު ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނިންމުން މުރާޖަޢާކުރުމަށް އެދި މުޙައްމަދު ސާލިހުގެ ފަރާތުން 15 ޖޫން 2022 ގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓަށް ހުށަހެޅިއެވެ. އިސްތިއުނާފުކުރުމަށްޓަކައި ކަނޑައެޅިފައިވާ މުއްދަތުގައި މުޙައްމަދު ސާލިހުގެ ފަރާތުން މައްސަލަ ހުށަހަޅާފައިނުވާތީ، ސިވިލް ކޯޓުގެ މައްސަލަ ނިމުނުގޮތުގެ ރިކޯޑާއި ވިސްނުމަށް ހަމަ ހުކުމްކުރަން މުޙައްމަދު ސާލިހު ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން ފުރުސަތު ދިނުމާއި އެ މައްސަލަ އަލުން ހުށަހެޅުން ވަކި މުއްދަތެއް ބާޠިލުކުރުމާ ނުވާއިރު ހުށަހެޅިފައިވާ ވިޔަފާރިއާބެހޭ ފުރުސަތު އާއި މި މައްސަލައިގައި ފައިސާގެ ޙައްޤު އަދަދެއް ހޯދުން މައްސަލައަކަށް ވާއިރު މި މައްސަލައިގެ ތަފާސީލާއި މުޢާމަލާތުގެ ސާބިތު ބަޔާންކުރެވިފައިވާ ހެކިތަކާއި މި މައްސަލައަކީ ބޭނުންތެރިކަމުގައި ފުރުސަތުދީފައިވާ 30 އޯގަސްޓް 2022 ގައި ބޭއްވުނު ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމްކޯޓުގެ

---

[4] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު HC-IH/2019/53 (11 ޖޫން 2019) އިސްތިއުނާފު ކުރުމުގެ ހުއްދައަށް އެދި ހުށަހެޅި މައްސަލައިގެ ނިމުނު ގޮތް

[5] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2019/SC-L-J/144 އިސްތިއުނާފު ކުރުމުގެ ހުއްދައަށް އެދޭ މައްސަލަ ނިމުނުގޮތް

ނަންބަރު SFMJ/2022/31 ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ފަނޑިޔާރުންގެ އާންމު މަޖިލީހުން ނިންމާފައިވެއެވެ.[6]

13. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 528/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފު ކުރުމުގެ ހުއްދައަށް އެދި މުޙައްމަދު ޝާކިރުގެ ފަރާތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓަށް ހުށަހެޅުމުން، އިސްތިއުނާފު ކުރުމަށް ހުށަހެޅުމުގެ ހުއްދަ ނުދިނުމަށް ނިންމާފައިވާ ނިންމުން ބަދަލުކޮށް، މި މައްސަލައަކީ އިސްތިއުނާފު ކުރުމަށް ހުށަހެޅުމުގެ ހުއްދަ ދޭންޖެހޭ މައްސަލައެއްކަމަށް ކަނޑައަޅައި، 10 (ދިހައެއް) ދުވަހުގެ ތެރޭގައި އިސްތިއުނާފު ފޯމު ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓަށް ހުށަހެޅުމަށް މުޙައްމަދު ޝާކިރުއަށް އަންގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމްކޯޓުގެ ނަންބަރު 2022/SC-HCL/45 "އިސްތިއުނާފުކުރުމުގެ ހުއްދައާމެދު ހައިކޯޓުގެ ފަނޑިޔާރުންގެ ނިންމުން މުރާޖަޢާކުރުން ނިޒާމުނާމާ" 22 ނޮވެންބަރު 2022 ގައި ނިންމާފައިވެއެވެ.

14. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ އިސްވެ ބުނެވުނު ނިންމުމާ ގުޅިގެން 04 ޑިސެންބަރު 2022 ގައި މުޙައްމަދު ޝާކިރުގެ ފަރާތުން އިސްތިއުނާފު ފޯމު ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓަށް ހުށަހެޅުމުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2022/HC-A/471 ޤަޟިއްޔާއިން އެ މައްސަލަ ބަލަމުންދާކަމަށް، 19 ޑިސެންބަރު 2022 ގައި ތަޞްދީޤުކޮށްފައިވެއެވެ.

15. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2022/HC-A/471 ޤަޟިއްޔާގައި އިސްތިއުނާފު [illegible] [illegible] [illegible] ސާބިތުގެ ފަރާތުން މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ ދަށުން [illegible] [illegible]، މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 421 ވަނަ މާއްދާގައި ބުނާފަދަ ސަބަބެއްގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެ ޤަޟިއްޔާ [illegible] އެދި ހުށަހަޅައިފައެވެ.

---

[6] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު SFMJ197-CR/INDIV/2022/306 ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

16.މުޙައްމަދު ޝާހިދުގެ ވަކީލުން ޝަރީޢަތުގެ ނިޒާމު ނަހަމަގޮތުގައި ހިފާފައިވާކަމަށް އެ ޤަޟިއްޔާ ބެލި ހައިކޯޓުގެ ފަނޑިޔާރުންގެ އަޣްލަބިއްޔަތުން ކަނޑައަޅައި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2022/HC-A/471 ޤަޟިއްޔާގެ އިސްތިއުނާފު ކޯޓު ބާޠިލުކޮށް އެ ޤަޟިއްޔާ ނިންމާފައިވެއެވެ.

17. މުޙައްމަދު ޝާހިދުގެ ވަކީލުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2022/HC-A/471 ޤަޟިއްޔާ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގައި އިސްތިއުނާފު ކުރުމުން އެ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2023/SC-A/26 ޤަޟިއްޔާގައި އެ މައްސަލަ ބަލާފައިވެއެވެ.

18.ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ 2022/HC-A/471 ޤަޟިއްޔާގެ ޙުކުމް ބާޠިލުކޮށް، 04 ޑިސެންބަރު 2022 ގައި މުޙައްމަދު ޝާހިދުގެ ވަކީލުން ހުށަހެޅި އިސްތިއުނާފު ނުކުތާތަކާއި މި މައްސަލައިގެ އިސްތިއުނާފު ނޯޓް މުޙައްމަދު ޝާހިދުގެ ވަކީލުން 03 ސެޕްޓެންބަރު 2024 އިން ފެށިގެން 10 (ދިހައެއް) ދުވަހުގެ ތެރޭގައި ހުށަހަޅައިފިނަމަ، އެ އިސްތިއުނާފު ކޯޓު ބަލައިގަނެ ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށް ހައިކޯޓަށް އަންގައި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2023/SC-A/26 ޤަޟިއްޔާގައި ޙުކުމް ކޮށްފައިވެއެވެ.

19.މި ޤަޟިއްޔާއަކީ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2023/SC-A/26 ޤަޟިއްޔާގެ ނިންމުމާ އެއްގޮތަށް މުޙައްމަދު ޝާހިދު ހުށަހެޅުން ބަލައިގަނެވޭ ޤަޟިއްޔާއެވެ.

އިސްތިއުނާފުގެ ޙުކުމް ނިންމުން

20.މުޙައްމަދު ޝާހިދުގެ ވަކީލުން އަންނަނިވި ނުކުތާތައް މި ކޯޓަށް ހުށަހަޅާފައިވެއެވެ.

20.1 ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 528/Cv-C/2018 މައްސަލާ (މުޙައްމަދު ޝާހިދު ވ. އެސް.އެސް.ކޮންސްޓްރަކްޝަން ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް) ގައި ޙުކުމްކޮށްފައިވާ އެއް މަރުޙަލާތަކުގެ

މައްޗަށް ކޯޓަށް ހުށަހެޅިފައިވާ ދެ މައްސަލައިގައި ޤާޟީން އަމަލުކުރަންޖެހޭ ގޮތާ ހިލާފަށްކަމަށް ބުނެ ހުށަހެޅި ނުކުތާއާއި؛

20.2 ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 528/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާ (މުޙައްމަދު ޝާހިދު ވ. އެލް.އެލް.ޕީ.ކޮންސްޓްރަކްޝަން ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް) އަދި ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 657/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާ (އެލް.އެލް.ޕީ ކޮންސްޓްރަކްޝަން ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް ވ. މުޙައްމަދު ޝާހިދު) ގައި ހުކުމްކޮށްފައިވަނީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޝަރިކާތުންގެ ޤާނޫނު (ޤާނޫނު ނަންބަރު 13/2010) ގެ 5 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އަދި (ށ) ގެ (1) ވަނަ ނަންބަރު އަދި ކޮންޓްރެކްޓުގެ ޤާނޫނު (ޤާނޫނު ނަންބަރު 4/91) ގެ 19 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) އަދި 22 ވަނަ މާއްދާއާ ހިލާފަށްކަމަށްވުން ކަމަށް ބުނެ ހުށަހެޅި ނުކުތާއާއި؛

20.3 ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 528/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާ (މުޙައްމަދު ޝާހިދު ވ. އެލް.އެލް.ޕީ.ކޮންސްޓްރަކްޝަން ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް) އަދި ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 657/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާ (އެލް.އެލް.ޕީ.ކޮންސްޓްރަކްޝަން ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް ވ. މުޙައްމަދު ޝާހިދު) ގައި ހުކުމްކޮށްފައިވަނީ ކޮންޓްރެކްޓުގެ ޤާނޫނު (ޤާނޫނު ނަންބަރު 4/91) ގެ 23 ވަނަ މާއްދާއާ ހިލާފަށްކަމަށް ބުނެ ހުށަހެޅި ނުކުތާއެވެ.

އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ފާހަގަކުރި ކަންކަން

21. އިސްތިއުނާފުގައި ފުރަތަމަ ނުކުތާއެއްގެގޮތުން އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ފާހަގަކޮށްފައިވާ ކަންކަމުގެ ޚުލާޞާ ތިރީގައި ބަޔާންކޮށްފައިވަނީއެވެ.

21.1 ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 528/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާގައި ދަޢުވާކުރާ މުޙައްމަދު ޝާހިދު ހުށަހަޅާފައިވާ އެއްބަސްވުން ކަމަކަށް ރިޢާޔަތްކޮށްފައިނުވާކަމަށާއި، އަދި މި މައްސަލައަކީ ސިވިލް ކޯޓަށް

ފުރަތަމަ ހުށަހެޅިފައިވާ މައްސަލައަށްވާއިރު ސިވިލް ކޯޓުން ހަމައެކަނި ބަލާފައިވަނީ އިސްތިއުނާފު ދައުވާ ފެށުމުން ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 657/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާގައި ހުށަހަޅާފައިވާ ކަންކަމަށް އެކަނިކަމާއި، ދެ މައްސަލައިގައިވެސް ދައުވާކުރެވިފައިވަނީ ހަމައެކަނި ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 657/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާގައި ވާ ކަންކަމަށްކަން.

21.2 **ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމްކޯޓުގެ އަޙްމަދު ސިނާނު އަދި އިތުރު 2 ފަރާތް ވ. ފުރަތަމަ ކޯޕަރޭޝަން ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް**[7] ޤަޟިއްޔާގައި ކަނޑައަޅާފައިވަނީ ސިވިލް ކޯޓަށް މައްސަލައެއް ހުށަހެޅިފައިވަނިކޮށް، އެ މައްސަލައިގައި ހިމެނޭ މަސްއޫލުންގެ ފެށުމުން ހަމަ އެ މުޢާމަލާތް ނުވަތަ އެއްބަސްވުން ނުވަތަ މައްސަލާގެ އަސްލު މައްސަލައެއް އެ ކޯޓަށް ހުށަހަޅައިފިނަމަ ހުރިހާ މައްސަލަތަކަށް ބަލަންވީ އެއް ފަނޑިޔާރަކު، އެ މައްސަލަތަކަށް ވަކި ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރުތަކެއް ދިން ނަމަވެސް ހުރިހާ މައްސަލަތައް ނިންމުމަށްޓަކައި ދިމާވާނީ އެއް ރޫޙެއްގައިކަން.

21.3 **ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ޝަކީ ފާރިދު ވ. އާސިފް ޢަބްދުﷲ**[8] ޤަޟިއްޔާގައިވެސް ކަނޑައަޅާފައިވަނީ އެއް މައްސަލައިގެ ދެ މައްސަލަ އެކަކު ހުށަހެޅުމުން އެކަމުގައި ޙުކުމް ޤާނޫނީ ދާއިރާ އެ ދިފާޢުއަށްޓަކައިގައި ގޮތް ކަނޑައެޅުމުގެ ދިމާވާތީކަމުގައި، އެއް މައްސަލައިގައި އެދިފައިވާ ކަންކަން އެއްވެސް ވަރަކުން ބަލާފައިނުވުމުގެ ސަބަބުން ސިވިލް ކޯޓުން ތަހުގީގުކުރެވިފައިވާކަން.

21.4 ސިވިލް ކޯޓަށް މުޙައްމަދު ޝާކިރު ހުށަހެޅި މައްސަލައިގައި ދެ ކަމަކަށް އެދިފައިވާކަމާއި، ސިވިލް ކޯޓުން ބުނެވުނު އިރު އޭގެން އެއްވެސް ކަމަކަށް ރިޢާޔަތްކުރެވިފައިނުވާކަން.

---

[7] 2018/SC-A/31

[8] 2020/HC-A/277

21.5 ޤާނޫނީ އުޞޫލުތަކަށް ބަލާއިރު އެއް މައުޟޫއެއްގެ މައްޗަށް ހުކުމެއް ދީ މައްސަލައެއްގައި ފަހުކޮށް ހުކުމްކުރުން މައްސަލައިގެ ތަފާސީލު ވަކި ހުކުމްކުރުން މައްސަލަ ބަލައިނުގަނެވޭނެ، މި މައްސަލައިގައި ފަހުކޮށް ހުކުމްކުރުން މައްސަލަ އެއްވެސް ގޮތަކަށް ބަލާފައިނުވާކަން.

21.6 ގެއްލުމުގެ ބަދަލު ގޮތް ނުކުތާގައި އެއްވެސް ގޮތަކަށް ބަލައި އަދި ދުވަސް ކުރުމުން އިތުރު އެކަމަށް ގޮތް ކަނޑައަޅާފައިނުވާކަން.

22. އިސްތިއުނާފު ދެވަނަ ނުކުތާއާގުޅިގެން އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ފާހަގަކޮށްފައިވާ ކަންކަމުގެ މުލާޙަޒާތުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވަނީއެވެ.

22.1 ސިވިލް ކޯޓުގެ ހުކުމުން މި ޤަޟިއްޔާގައި ދަޢުވާގެ ދަޢުވާގައި ވާފައިވާ އެއްބަސްވުންތައް ފުރިހަމަކުރުމުގެ ނުވަތަ ނުކުތާ ބަދަލުގައި ސިވިލް ކޯޓުން ބަލާފައިވާ އެންމެ ކަމަކަށްވާއިރު، އިތުރުން ސިވިލް ކޯޓުން ރިޢާޔަތްކޮށްފައިވާ މުއްދަތު ސާބިތު ދެ ފަރާތުން 5 އޮގަސްޓް 2017 ގައި ފަރާތުގެ ސޮއިކުރި ޤަޟިއްޔާގެ ބަޔާންކޮށްފައި، އެ ސޮއިކުރި ރިޢާޔަތްކުރެވޭ ދަރަޖައިގެ ދަޢުވާގައި ވާފައިވާ ދެ އެއްބަސްވުމުގެ ތަފާސީލު އެއްވެސް އެއްބަސްވުމުގެ ފުރިހަމަ ވާފައިވާ ނުވަތަ ނުކުތާ ބަދަލުގައި ރިޢާޔަތްކޮށްފައިވާ މުއްދަތު ސާބިތުވާ ފަރާތުން ހުކުމްކޮށްފައިވާ އެއްބަސްވުން އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރގެ ޕްރޮޖެކްޓް އެގްރީމަންޓް ރިޢާޔަތުގެ ބަޔާންކޮށް އޮތްކަން. އަދި އެއްބަސްވުން ފުރިހަމަކުރުމަށް ސަރަޙައްދަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާ މައްސަލަ ހުކުމްކުރި ފަރާތުން ރިޢާޔަތްކޮށްފައިވާ ސޮއިކުރި އެއްބަސްވުން އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރ ޕްރޮޖެކްޓް އެގްރީމަންޓް ރިޢާޔަތް ކުރު ކަމަށް ބަޔާންކުރެވޭ އެއްބަސްވުމަކަށް ވުރެއްކަން.

22.2 އެއްބަސްވުމުގެ ޤާނޫނީ މަސްއޫލިއްޔަތު ކޮންޓްރެކްޓަރގެ ޤާނޫނުގެ 19 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) އަދި 22 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން ބަލައިގެންފައިވާ އަސާސެއްކަން. އެއްބަސްވުން އެއްބަސްވުމާއިކަން ކަނޑައެޅުމުގައި ޤާނޫނުގައިވާ ކަންކަމުގެ ތެރޭގައި ހިންގާފައިވާ ޙާލަތެއް

ވެ[illegible]ވެރިވުން އަދި އެ ދިމާވި ހާލަތުގެ ސަބަބުން އެ އެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން ލާޒިމުކުރާކަމެއް ކުރުމަކީ ވެގެން ނެތްކަމަކަށް ވާންޖެހޭކަމާއި، ހަމައެއާއެކު އެ ދިމާވި ހާލަތަކީ އެއްބަސްވުމުގެ ބައިވެރިއެއްގެ އަމިއްލަ އަމަލުން ދިމާވި ހާލަތަކަށް ވެގެން ނުވާނެކަން.

22.3 ފްރަސްޓްރޭޝަންގެ އަސާސްތައް ތަޠުބީޤު ކުރުމުގައި އަމަލުކުރަންޖެހޭގޮތް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ **ބީ.އެމްސީ [illegible] އެންޑް [illegible] ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް ވ. [illegible] ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް**[9] ގެ [illegible] ގައި [illegible].

22.4 އިސްވެ ބުނެވުނު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible] 30 ޑިސެމްބަރު 2014 ގައި [illegible]

[illegible] 4 ނޮވެމްބަރު 2015 ގައި [illegible]

[illegible] 5 [illegible]

[illegible]

---

[9] 2013/SC-A/34

22.5 ދެފަރާތުގެ ދެމެދުގައި ވެފައިވާ ދެ އެއްބަސްވުމުގައިވެސް، ފޯސް މޭޖަރުގެ މާއްދާއެއް ނެތްކަމާއި، އެއްބަސްވުމުގައި ނެތްކަމެއް ދިމާވެއްޖެނަމަ ދެފަރާތުން ވާހަކަދައްކައިގެން ހައްލު ނުވެއްޖެނަމަ އެކަން ނިންމާނީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކަމާބެހޭ ޝަރުޢީ ކޯޓުންކަމަށް އެއްބަސްވުންތަކުގައި [illegible].

22.6 އިމާރާތުގެ އެސެސްމަންޓް ރިޕޯޓުގައި ފާހަގަކޮށްފައިވާ ކަންކަމަށް ބަލައި، [illegible] [illegible] ފަރާތުން [illegible].

22.7 އިމާރާތް މަރާމާތު ކުރަންޖެހުމަކީ [illegible].

22.8 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 119 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އަދި 22 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

ހަމައެކަނި ރިޢާޔަތްކޮށްފައި އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ފޯރުވި ސަބަބުގެ ތާއީދުކުރާއިރު، [illegible] އިންޖިނިއަރިންގެ ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑުން [illegible] ރިޕޯޓުގައިވާ [illegible].

23. އިސްތިއުނާފީ [illegible] ނުކުތާއާ ގުޅިގެން އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ފާހަގަކޮށްފައިވާ ކަންކަމުގެ ދިރާސާ ތިރީގައި ބަޔާންކޮށްފައިވަނީއެވެ.

23.1 ދެފަރާތުގެ ދެމެދުގައި ވެފައިވާ ކުރީގެ އެއްބަސްވުންތަކުގައި ގެއްލުމުގެ ބަދަލު ނަގާން އުސޫލު ބަޔާންކޮށްފައިނުވާކަމާއި، އެއްބަސްވުން ބާޠިލުކުރި [illegible] [illegible] ސިވިލް ކޯޓުން ބަލާފައިވާކަން. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމްކޯޓުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] **[illegible]**[10] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ސިވިލް ކޯޓުގެ [illegible] [illegible] [illegible].

23.2 ސިވިލް ކޯޓުން މައްސަލައިގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، އެގޮތުން، [illegible] [illegible] އިންޖިނިއަރިންގެ ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑުން 2 (ދޭއް) އިންސްޓޯލްމަންޓް [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އިންސްޓޯލްމަންޓް [illegible] [illegible]. 5 އޮގަސްޓް 2017 ގައި [illegible] [illegible] ފޯރުވި [illegible] އިންސްޓޯލްމަންޓުގެ [illegible] ފޯރުވި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، ފޯރުވި [illegible] [illegible]، [illegible] އިންސްޓޯލްމަންޓްއެއް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، އަދި އިންސްޓޯލްމަންޓް [illegible] އިސްތިއުނާފު [illegible] [illegible] [illegible].

23.3 [illegible] އިންސްޓޯލްމަންޓް [illegible] 20 [illegible] 2015 [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ތިރީގައި ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.

---

[10] 2019/SC-A/85

23.4 ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ **އޮޑިޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް ވ. އިބްރާހީމް ސަލީމް**[11] ގެ މައްސަލާގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ ސިފަ ގެއްލުމުގެ ބަދަލު ނަގައިދިނުމުގެ އުސޫލުގައިވާ ގެއްލުމުގެ ބަދަލު ކަނޑައަޅަންވާނީ މަދަނީ މިންގަނޑުން ސާބިތުކުރެވުނު ގެއްލުމުގެ މިންވަރުގެ މައްޗަށްކަމަށް އަދި އެ މިންވަރަކީ ބޭނުމުގެ ހަމަތަކަށް ބަލާއިރު ގޯސްކުރުވާ މިންވަރަކަށް ވާންވާނެކަމަށް. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމްކޯޓުގެ **[illegible] ވ. [illegible]**[12] ގައި ގެއްލުމުގެ ބަދަލު ނަގައިދިނުމާގުޅޭ ޤާނޫނީ އުސޫލުތައް ބަޔާންކޮށްފައިވާކަން.

23.5 ދަރަޖައިން ހުރި ވަޒަންކޮށްފައިވާނީ ޝަރީޢަތުން ނޫންކަމާއި، މަޖިލީހުގެ ހުކުމަށް ދިނުމުން ހުރަސްކުރި ނަމަވެސް، ހުރި ހާޖަތުކޮށްފައިނުވާކަން. އަދި ހުރިހާ ދިނުމަކުން، އެއްބަސްވުން ދުވަހުގެ ކޮށްފައިވާ މަސައްކަތުން ރިޢާޔަތްކޮށްފައިނުވާކަން.

23.6 ކޮންޓްރެކްޓްގެ ޤާނޫނުގެ 24 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން އެކަށީގެންވާ ވަރަށް ދައްކާލެވި ނުވުމުގެ ސަބަބުން ލިބޭ ގެއްލުމަކަށް ދައްކާލިދިނުމަށް ޒާތުން ބަދަލުދިނުމުގެ ނޫންނޫންކަމަށް ކަނޑައަޅާފައިވާކަމާއި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމްކޯޓުގެ **[illegible] ވ. [illegible]**[13] ގެ މައްސަލާގައި ސިފަ އަދި ނުސިފަ ގެއްލުމުގެ ބަދަލުގެ ދަށުން އުނިކަމެއްޓަކައި ހައްޤުގެ އަދަދުތައް ކަނޑައަޅާފައިވާކަން.

23.7 ސިވިލް ކޯޓުން [illegible] ތަސްވީރުކަން [illegible] ދިނުމަށް އިސްތިއުނާފު ގެއްލުމުގެ ބަދަލު ނަގައިދިނުމުގައި ކޮންޓްރެކްޓްގެ ޤާނޫނުގެ 23 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ގެއްލުމުގެ ބަދަލު ނަގައިދިނުމުގައި އަމަލުކުރަންވާ ޤާނޫނީ ޙަވާލުކުރަންވާ ގޮތްކަންތަކު ޝަކުވާކަން

2013/HC-A/218 [11]
2019/SC-A/85 [12]
2019/SC-A/85 [13]

[illegible] ސުލްޙު އުފެދުނު ގޮތުންކަން. އަދި ކޮންޓްރެކްޓުގެ ޤާނޫނުގެ 24 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން އެލް.އެލް ކޮންސްޓްރަކްޝަން ގްރޫޕުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން އެދޭގޮތް

24. މުޙައްމަދު ސާލިޙުގެ ފަރާތުން އެދިފައިވަނީ ތިރީގައިވާ ކަންކަމަށެވެ.

24.1 ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 528/Cv-C/2018 ފައިސަލާ އަދި ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 657/Cv-C/2018 ފައިސަލާގައި ޙުކުމްކޮށްފައިވާ އެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކަނޑައަޅައިދިނުމަށާއި،

24.2 ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 528/Cv-C/2018 ފައިސަލާ [illegible] [illegible] [illegible] ދެމެދު ވެފައިވާ އެއްބަސްވުން ކޮންޓްރެކްޓުގެ ޤާނޫނުގެ 19 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އަދި 22 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން [illegible] ކަނޑައަޅާފައިވާ [illegible] [illegible] ޤާނޫނުގެ 5 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އަދި (ނ) ގެ (1) ވަނަ ނަންބަރުގެ ދަށުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކަނޑައަޅައިދިނުމަށާއި،

24.3 އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތާއި އިސްތިއުނާފަށް ރައްދުވާ ފަރާތާ ދެމެދު ވެފައިވާ [illegible] އެއްބަސްވުން ކޮންޓްރެކްޓުގެ ޤާނޫނުގެ 19 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އަދި 22 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން [illegible] ކަނޑައަޅައިދިނުމަށާއި،

24.4 އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތާއި އިސްތިއުނާފަށް ރައްދުވާ ފަރާތާ ދެމެދު ވެފައިވާ [illegible] އެއްބަސްވުމުގެ [illegible] ރައްދުވާ ފަރާތުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކަނޑައަޅައިދި އަދި އިސްތިއުނާފަށް ރައްދުވާ ފަރާތުގެ [illegible] [illegible] [illegible] ކޮންޓްރެކްޓުގެ ޤާނޫނުގެ 23

ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ޒިންމާވާންޖެހޭކަން ސާބިތުވާކަމަށް ކަނޑައަޅައިދިނުމަށާއި،

24.5 ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 528/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާ އަދި ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 657/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާ ގެ ދަށުން ގެއްލުމުގެ ބަދަލުގައި ނަގައިދިނުމަށް ހުކުމްކޮށްފައިވާ އެންމެހާ އަދަދުތަކަކީ ކޮންޓްރެކްޓުގެ ޤާނޫނުގެ 23 ވަނަ މާއްދާއާ ޚިލާފަށް ނަގައިދީފައިވާ އަދަދުތަކެއްކަން ކަނޑައަޅައިދީ، ސިވިލް ކޯޓުން ގެއްލުމުގެ ބަދަލުގެ ގޮތުގައި ނަގައިދިނުމަށް ހުކުމްކޮށްފައިވާ އަދަދު ބާތިލުކޮށްދިނުމަށާއި، އަދި

24.6 ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 528/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާ ގައި އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ފޮނުވާފައިވާ ނޯޓިސްއާ އެއްގޮތަށް އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތުން ކުއްޔަށް ހިފާފައިވާ ތަން ހުސްކޮށްދިނުމުގެ ސަބަބުން ތަން ހުސްކުރުމުން މުއްދަތާ ހަމައަށް ލިބިފައިވާ އެންމެހާ ގެއްލުމުގެ ބަދަލަށް އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތުން ޒިންމާވާންޖެހޭކަން ކަނޑައަޅައި، ގެއްލުމުގެ ބަދަލުގެ ގޮތުގައި ތަން ހުސްކުރުމުން [illegible] ކުއްޔުގެ މަހަކަށް 275,000 (ދުއިސައްތަ ހަތްދިހަފަސްހާސް ރުފިޔާ) އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތުން އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތަށް ދައްކަންޖެހޭކަން ސާބިތުވާކަމަށް ކަނޑައަޅައިދީ، އެ ފައިސާ [illegible] [illegible] އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތަށް [illegible] އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތުގެ [illegible] [illegible] އަމުރުކޮށްދިނުމަށެވެ.

އިސްތިއުނާފުރައްދުވާ ފަރާތުން ފާހަގަކުރި ކަންކަން

ފުރަތަމަ ނުކުތާއާ ގުޅޭ

25. އިސްތިއުނާފުގެ ފުރަތަމަ ނުކުތާއާ ގުޅިގެން އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތުން ފާހަގަކުރި ކަންކަމުގެ ޚުލާޞާ ތިރީގައި ބަޔާންކޮށްފައިވަނީއެވެ.

25.1 އިސްތިއުނާފުގެ ފުރަތަމަ ނުކުތާއަކީ ދަށުކޯޓުގައި ފޯރަވާންޖެހޭ ނުކުތާތަކެއް ނުކުތާތަކުގައިވާ، ދެ ދަޢުވާގަ އެކުލެވޭ ކަންކަމާއި އެއްގޮތް ކަމުގައިވާކަން އަންގާފައިވާ ނުކުތާއެކެވެ.

25.2 ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 657/Cv-C/2018 ދަޢުވާގައި އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 528/Cv-C/2018 ދަޢުވާގައި ފޯރަގަކަރީ ކަންކަން ފޯރަގަކުރުމަށްވުރެ އިތުރުން ބަދަލު ދޫކުރަށްގޮވާފައިވަނީ، އަދި ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 657/Cv-C/2018 ދަޢުވާ ނިންމާފައިވާ އުސޫލުތަކަށް ބިނާކޮށްފައިވާކަން އަދި އެ ނިންމުން އިސްތިއުނާފުކުރާފައިވާކަމެވެ.

25.3 ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 528/Cv-C/2018 ދަޢުވާގެ ޙުކުމުގައި އެ ދަޢުވާގައި ކަނޑައަޅާން އިޖުރާއީ ނުކުތާތަކުން ނިންމާފައިވަނީ ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 657/Cv-C/2018 ދަޢުވާގައި އެއްބަސްވުން ފުރަތަމަ ބާޠިލުކުރުމުގެ އަމުރުކުރާތީ، އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ދިން ނަތީޖާއަކީ އެއްބަސްވުމާ ޚިލާފުވެ ދިޔައިމާ ނަތީޖާއެއްކަމުން، ބަދަލު ދޫކޮށްލުމަށް ކަނޑައަޅާފައިވާތީ އެ ދަޢުވާގައި ކަނޑައަޅާން އިޖުރާ ކަމެއް ނުކުރެވުނުކަމެވެ.

25.4 އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ފާހަގަކުރި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމްކޯޓުގެ ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު އަދި އިތުރު 2 ފަރާތެއް ވ. ފުރަތަމަ ކޮންސްޓްރަކްޝަން ފުރަތަމަ ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް[14] ދަޢުވާއަކީ ބަދަލާއި އިސްތިއުނާފު ކުރުމާ ފަރާތް އެއްކޮށްދީފައިވާކަމެވެ. ވީމަވެސް ދެ ދަޢުވާ ބަލާފައި އޮތުމުން އެއް ދަޢުވާއެއްގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ ނިޔާ ނިންމުމެއް ބާޠިލުކުރުމުގެ ސަބަބެއް ނުކުންނަކަށް ސުޕްރީމްކޯޓުގެ ނިންމުމުން އެނގެއެވެ.

25.5 ހައިކޯޓުގެ ޢަލީ ޙަމީދު ވ. ޢާއިޝާ ޙަމީދާ[15] ދަޢުވާގައި މައްސަލަ ބެލުމަށް ސިވިލް ކޯޓަށް ތަޙުޤީޤުކުރުމުން ކަނޑައަޅާފައިވާ ބަދަލު، އެ އުސޫލު މި މައްސަލައަށް ތަޠުބީޤުކުރުމުން، އެއްބަސްވުމާ

---

[14] 2018/SC-A/31

[15] 2020/HC-A/277

[illegible] އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ކަމުގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ ކަނޑައެޅުން ސިނާއީ ވެފައިވާތީ އެ ނިންމުމާ ގުޅިގެން އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތަށް ގެއްލުމުގެ ބަދަލެއް [illegible] [illegible] [illegible]، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 528/Cv-C/2018 ގެ [illegible] ކަނޑައަޅާފައިވާ އިތުރު ގޮތެއް އޮންނާނެކަމަށް ނުދެކެން.

25.6 އިސްތިއުނާފުގެ ފުރަތަމަ ނުކުތާގައި، ސިވިލް ކޯޓުގެ ހުކުމް ބާތިލުކުރަންޖެހޭ [illegible] [illegible] ބަޔާންކޮށްފައިވަނީއެވެ.

ދެވަނަ ނުކުތާއާ ގުޅޭ

26.އިސްތިއުނާފުގެ ދެވަނަ ނުކުތާއާ ގުޅިގެން އިސްތިއުނާފު ހުށަހެޅި ފަރާތުން ފާހަގަކުރި ކަންކަމުގެ ޚުލާސާ ތިރީގައި ބަޔާންކޮށްފައިވަނީއެވެ.

26.1 އިސްތިއުނާފުކޮށްފައިވާ މައްސަލައަކީ، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 528/Cv-C/2018 ގެ [illegible] [illegible]، ޝަރީޢަތުގެ ނިޒާމު ނަހަމަގޮތުގައި ބޭނުންކޮށް އިސްތިއުނާފުގެ ނުކުތާގައި، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 657/Cv-C/2018 ގެ [illegible] ނިންމުންވެސް ވާނީ އުޞޫލުތަކާ ޚިލާފު[illegible] [illegible] [illegible].

26.2 މި އިސްތިއުނާފުގެ [illegible] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 657/Cv-C/2018 ގެ [illegible] [illegible] އަދި ޤާނޫނީ އުޞޫލުތަކާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، އެއީ އިސްތިއުނާފު [illegible] [illegible]. އަދި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

ދުވަސްވީ އުސޫލުތައް [illegible] މިފަދަ އިސްތިސްނާއެއް އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތަށް [illegible] [illegible] [illegible]
ސަބަބެއް އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ބުނެދީފައިވާކަން.

26.3 އެއްބަސްވުމާ ޚިލާފަށް މުޙައްމަދު ޝާކިރުގެ ފަރާތުން ނޯޓިސް ފޮނުވާފައިވާކަމާއި، މުޙައްމަދު ޝާކިރުގެ ފަރާތުން އެއްބަސްވުން ނިމުމަކަށް ގެނެސްފައިވަނީ އެއްބަސްވުމާ ޚިލާފަށްކަމާއި، މުޙައްމަދު ޝާކިރުގެ ފަރާތުން ދަޢުވާކުރާ ގޮތަށް އެއްބަސްވުން ނިމުމަކަށް ގެނެސްފައިވަނީ [illegible] ސަބަބުތަކުގައި [illegible] އަދި އެފަދަ ޙާލަތެއްނެތްކަމާއި، ގެއްލުމުގެ ބަދަލު ދޭންޖެހޭނީ މުޙައްމަދު ޝާކިރުކަމާއި، [illegible] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 657/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ [illegible] ކަން.

26.4 އިސްތިއުނާފުގައި ދަޢުވާ ނުކުތާ [illegible] އެއްބަސްވުން [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 657/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާގައި [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، މި ނުކުތާގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

ތިންވަނަ ނުކުތާއާ ގުޅޭ

27. އިސްތިއުނާފުގައި ތިންވަނަ ނުކުތާގެ [illegible] އިސްތިއުނާފު [illegible] ފަރާތުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

27.1 އިސްތިއުނާފުގައި ތިންވަނަ ނުކުތާގައިވާ، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 657/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

27.2 ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 657/Cv-C/2018 ދަޢުވާގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ ގެއްލުމުގެ ބަދަލު އޭރު ނެރެފައިވާކަމުގައި، މި ދަޢުވާގެ ތަރަފެއް ދެން އެ ދަޢުވާގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ ގެއްލުމުގެ ބަދަލު ތަންފީޛުކުރުމަށް ޙުކުމްކުރެވިފައިވާނޭ ކަމަށް ނުދެކެއެވެ.

27.3 **ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމްކޯޓުގެ އަމުރުގެ ނަންބަރު އެއް ބައިގެ 2 ވަނަ ބ. ފުރަތަމަ ނުކުތާގައިވާ ގޮތުން ޤަރާރު**[16] ދަޢުވާއަކީ ބަދަލުދޭން ސާފުވާ ކަމަކީ ދަޢުވާއެއް އިސްތިއުނާފުކުރެވިފައިވާނަމަވެސް، އެ ދަޢުވާއާއި ގުޅުންހުރި ހުކުމް ތަންފީޛުކުރުމަކީ މަނާކަމެއް ނޫން ކަމެވެ.

27.4 ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 657/Cv-C/2018 ދަޢުވާ އިސްތިއުނާފުކުރުމުގެ ފުރުޞަތު އޮތް، އިސްތިއުނާފުކުރެވިފައިވާ ގޮތުގެ ބަދަލު ދެވިދާން ޙުކުމްކުރެވިފައިވާކަން.

އިސްތިއުނާފު ކޯޓުން ނިންމި ނިންމުން

28. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 657/Cv-C/2018 ދަޢުވާގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ ކަންކަމަކީ ޝަރުޢީ އުޞޫލު ފަދައިން ކަނޑައަޅާފައިވާ ކަންކަން ކަމުގައި، މި އިސްތިއުނާފު ނިމެންދެން ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 528/Cv-C/2018 ދަޢުވާގައި ނިންމާފައިވާ ނިންމުން ބަދަލުކުރަން ފަދަ ސަބަބެއް ސާބިތުވެފައިނުވާތީ ކަނޑައަޅާ ޙުކުމް ތަންފީޛުކުރުމަށް މި ކޯޓުން ނިންމައިފިނަމަ އިސްތިއުނާފު ކޯޓުން ނިންމުން އުވާލައިފިއެވެ.

---

[16] 2018/SC-A/31

ޝަރީޢަތުން ފާހަގަކުރި ކަންކަން

ކަން ހިނގިގޮތުގެ ހުލާޞާ

29. މި ދިސްޕިއުޓްގައި އޮތް ހ. ސަހަރާފުޝް 5 ވަނަ ފަންގިފިލާ ކުއްޔަށް ދިނުމަށް މުޙައްމަދު ޝާހިދު އާއި އެލް.އާރު ކޮންސްޓްރަކްޝަން ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑާ ދެމެދު ވެފައިވާ ކުލީގެ ދެ އެއްބަސްވުމުގެދަށުން އުފެދުން ޚިދުމަތްތަކުގައި ކަންހިނގާދިޔަ ގޮތުގެ ފާހަގަކުރެވެ. މި ދެފަރާތުގެ ދެމެދު އުފެދުނު ޚިލާފެއް ބަދަލު ކުރުމަށް މި ދެފަރާތުންވެސް ސޮއިކުރި މުޢާހަދާގެ ބުނުން ހިފާކަން ވަޒީފާކަން އެނގެން އޮވެއެވެ.

30. އެގޮތުން، މި ދެފަރާތުން ސޮއިކުރި މުޢާހަދާގެ ބުނުން ހިފާހައްޓާގޮތަށް ބަލާއިރު، އެންމެ ފުރަތަމަ ދަޢުވާލިބޭ ފައިސާގެ ހަރަކާތްތަކަށް މުޙައްމަދު ޝާހިދުއެވެ. އެ ފައިސާއަކީ، އެލް.އާރު ކޮންސްޓްރަކްޝަން ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑުން ރައްދުވާގޮތަށް ހަރަދުކުރި ފައިސާއެކެވެ. އެ ފައިސާއަކީ، 5 ފެބްރުއަރީ 2018 ގައި ހަރަދުކުރި ފައިސާއެކެވެ. އެ ފައިސާއަކީ، ކުލީގެ އެއްބަސްވުން ފުރަތަމަޕޭމަންޓްގެގޮތުގައި ޗެކް 08 (އަށެއް) މަސްދުވަހުގެ ކުލިއާއި ވަން ހަސްކުރުމަށް މުޙައްމަދު ޝާހިދު އެންގުމުން އެލް.އާރު ކޮންސްޓްރަކްޝަން ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑުން ވަން ހަސްކަރަންޓުކުރުމުގެ ސަރަހައްދުން ޗެކަކުން ގެއްލުވިގެ ބަދަލު ކޮށްފައި އެދި ހަރަދުކުރި ފައިސާއެކެވެ. އެއީ ދަޢުވާގެ ނަންބަރު 528/Cv-C/2018 ވާ ސިވިލްކޯޓުކަން އެނގެން އޮވެއެވެ.

31. ބުނެވިދިޔަ މަސައްކަތަ މުޙައްމަދު ޝާހިދު ދަޢުވާކުރި ހަރަކާ ފަހުން، އެލް.އާރު ކޮންސްޓްރަކްޝަން ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑުގެ ފަރާތުން ދަޢުވާކުރި މަސައްކަތާއި ހަރަކާތްތަކެވެ. އެ ފައިސާއަކީ، މުޙައްމަދު ޝާހިދުގެ ދަޢުވާކޮށްގެން ހަރަކާ ފައިސާއެކެވެ. އެ ފައިސާއަކީ، 14 ފެބްރުއަރީ 2018 ގައި ހަރަކާތްކުރި ފައިސާއެކެވެ. އެ ފައިސާއަކީ، ވަން ހަސްކުރުމަށް މުޙައްމަދު ޝާހިދު އެންގި އެންގުމަކާ އެއްގޮތަށް ހިލޭ އެންގި އެންގުމެއް ޖަހައިގެން ދެވިފައިވާ އެ ވަން ނަށްކަތް ގެންދިއުމަށް، މުޙައްމަދު ޝާހިދު އެ ވަނުގެ ކަރަންޓު ކަނެކްޝަން، ފޯން ލައިން ބަދަލުކޮށް ދިނުމަށް އެންމެ ގާތްގޮތެއްގެ ޚަރަދުތަކާއި ހަރަދުކުރެވުނު ފައިސާގެ، އެ ވަނުގެ

[illegible] [illegible] [illegible] ވަނުމަށް ހުރަސްއަޅާފައިވާތީ، މި އަމަލުތަކަކީ، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އަމަލުތަކަކަށް ވީ، އެކަމުގެ ސަބަބުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] ދަށުކޯޓުގެ ނަންބަރު 657/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާ [illegible] [illegible].

32. ބުނެވިދިޔަ ދެ ޤަޟިއްޔާ ދަށުކޯޓުން ބަލާފައިވާނީ އެކުއެކީގައެވެ. އެ ދެ ޤަޟިއްޔާ ބެލީވެސް [illegible]. އެ ދެ ޤަޟިއްޔާގައި ހުކުމްކުރީވެސް އެއްދުވަހުގައެވެ. އެގޮތުން، އެ ދެ ޤަޟިއްޔާގައިވެސް ހުކުމްކުރެވިފައިވަނީ 8 ނޮވެމްބަރު 2018 ގައެވެ. [illegible] ހުކުމްކުރެވިފައިވަނީ، މި ދެ ޤަޟިއްޔާގެ ތެރެއިން، ދަށުކޯޓުން [illegible] [illegible] އެ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 657/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާއެވެ. އެ ޤަޟިއްޔާގައި، [illegible] ޤަޟިއްޔާގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. އެ ހުކުމް [illegible] އެ މައްސަލަ ހުށަހެޅި [illegible] ކޮންސްޓްރަކްޝަން ޕްރޮޖެކްޓް [illegible] އެއްބަސްވުމެވެ. އެ ހުކުމް ގުޅިގެން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

33. ދަށުކޯޓުގެ ނަންބަރު 657/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާގައި [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] އެ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 528/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާއެވެ. [illegible]، [illegible] މި ދެ ޤަޟިއްޔާގެ ތެރެއިން [illegible] [illegible] ޤަޟިއްޔާއެވެ. އެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. އެ [illegible] [illegible] ދަށުކޯޓުގެ ނަންބަރު 528/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާގައި [illegible] [illegible] އެ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 657/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާގައި [illegible] [illegible] [illegible] އެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

މި ކޯޓުގައި އިސްތިއުނާފުކޮށްފައި އޮތް ޤަޟިއްޔާ

34.މި ކޯޓުން ބަލަމުންދާ މި ޤަޟިއްޔާގައި، ބުނެވިދިޔަ ދެ ޤަޟިއްޔާ އެކުގައި އިސްތިއުނާފުކުރުމުން ބެލެވޭ ޤަޟިއްޔާއެއްނޫނެވެ. މި ކޯޓުން ބަލަމުންދާ ޤަޟިއްޔާއަކީ، އެ ދެ ޤަޟިއްޔާގެ ތެރެއިން އެއް ޤަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފުކުރުމުން ބެލެވޭ ޤަޟިއްޔާއެކެވެ. މި ކޯޓުން ބަލަމުންދާ ޤަޟިއްޔާއަކީ، އެ ދެ ޤަޟިއްޔާގެ ތެރެއިން ދެ ޤަޟިއްޔާގައި އެދިފައިވާ ކަންކަމަށް މައުޟޫޢީގޮތުން އެކުގައި [illegible] ދަށުކޯޓުގެ ނަންބަރު 657/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާގެ އިސްތިއުނާފީ ޤަޟިއްޔާއެއްނޫނެވެ. މި ކޯޓުން ބަލަމުންދާ ޤަޟިއްޔާއަކީ، އެ ދެ ޤަޟިއްޔާގެ ތެރެއިން އިތުރަށް ކުރިއަށް ގެންދާނެ ބައެއް ނެތްކަމަށް ކަނޑައަޅައި ދަށުކޯޓުން ޙުކުމްކުރި އެ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 528/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާގެ އިސްތިއުނާފީ ޤަޟިއްޔާއެވެ. އެއީ މި އިސްތިއުނާފުގައި އަމުރެއްގެ [illegible] އިސްތިއުނާފުކޮށްފައި އޮތްކަމަށް ފެންނަން އޮތް ޤަޟިއްޔާއެވެ.

މި ކޯޓުން [illegible] ކަނޑައަޅަންޖެހޭ ކަންތައް

35.[illegible] [illegible] [illegible] މި އިސްތިއުނާފާ ގުޅިގެން މި ކޯޓުން ޖަވާބު ދޭންޖެހޭ ސުވާލުތަކަކީ:

35.1 އިސްތިއުނާފުކޮށްފައިވާ ޤަޟިއްޔާގައި ޙުކުމްކޮށްފައިވަނީ އެއް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]؟ އާއި

35.2 ދަށުކޯޓުގެ ނަންބަރު 528/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާއާ އިސްތިއުނާފުކޮށްގެން އިސްތިއުނާފުކޮށްފައި [illegible] ދަށުކޯޓުގެ ނަންބަރު 657/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާގެ ޙުކުމަށް [illegible] އޮތް ސުވާލެވެ.

މި ކޯޓުން ދޭން ކަނޑައަޅަންޖެހޭ ކަންކަމުގެ ފުރަތަމަކަމަކީ

އިސްތިއުނާފުކޮށްފައިވާ ޤަޟިއްޔާގައި ޙުކުމްކޮށްފައިވާ އެއް މަސްއޫލިއްޔަތު ޤަޟިއްޔާ ހުށަހަޅާފައިވާ ދެ

މަސްއޫލިއްޔަތާއި ވަކިވަކިން ބަލާފައިވާތޯ؟

36. މި ނުކުތާގައި، އިސްތިއުނާފުކުރާ މުޙައްމަދު ޝާހިދުގެ ފަރާތުން ފާހަގަކުރާ ފުރަތަމަ ކަމަކީ، އިސްތިއުނާފުކޮށްފައިވާ ސިވިލްކޯޓުގެ ނަންބަރު 528/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާގައި އެ ފަރާތުން ސިވިލްކޯޓަށް ހުށަހަޅާފައިވާ އެއްވެސް ކަމަކަށް އެ ކޯޓުން ނިޔާއެއްކޮށްފައިނުވާކަމަށް ބުނެ ފާހަގަކޮށްފައެވެ. ނަމަވެސް އެކަމަށް އިސްތިއުނާފުގެ ދަށުން ބަލާއިރު ސިވިލްކޯޓުން ސާބިތުކުރަން ފުރުޞަތު ލިބިދީފައި އިންސާފު ކުރެވޭތީއެވެ. އެގޮތުން އިންސާފުކުރުމުގައި، ސިވިލްކޯޓުގެ ނަންބަރު 528/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާއާއި ސިވިލްކޯޓުގެ ނަންބަރު 657/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާއަކީ އެކުއެކީގައި ނިންމާފައިވާ ދެ ޤަޟިއްޔާކަމާއި، އެ ދެ ޤަޟިއްޔާގެ ޙުކުމްކުރިއިރު، ސިވިލްކޯޓުގެ ނަންބަރު 657/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާގައި މަސްއޫލިއްޔަތުން ގޮތް ކަނޑައެޅިއިރު، ސިވިލްކޯޓުގެ ނަންބަރު 528/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާގައި މުޙައްމަދު ޝާހިދުގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާ ކަންކަމާ ގުޅިގެން އެ ޤަޟިއްޔާގައި ކަނޑައަޅާފައިވާކަން އެ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައެވެ.

37. އިސްތިއުނާފުކޮށްފައިވާ ސިވިލްކޯޓުގެ ނަންބަރު 528/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާގައި މުޙައްމަދު ޝާހިދުގެ ފަރާތުން ސިވިލްކޯޓަށް ހުށަހަޅާފައިވާ އެއްވެސް ކަމަކަށް އެ ކޯޓުން ނިޔާއެއްކޮށްފައިނުވާކަމަށް ބުނާ ބުނުމަކީ، ހަމަ ޙަޤީޤަތާއިވެސް ޚިލާފު ބުނުމެއްކަމާއި، އިސްތިއުނާފުގެ ދަށުން ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާ ފަރާތުން ސިވިލްކޯޓުން މި ދެ ޤަޟިއްޔާ އެކުގައި ބަލައި ޙުކުމްކުރިއިރު، މަސްއޫލިއްޔަތުން ގޮތް ކަނޑައަޅާފައިވާ އެއް ސިވިލްކޯޓުގެ ނަންބަރު 657/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާގައިކަން ސާފުކޮށް އެނގެއެވެ.

.38 އެކަމަކު، އިސްވެދިޔަ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 528/Cv-C/2018 ގެ މައްސަލާގެ ސަބްމިޝަން ނިޔާވަތުގެ ރިޕޯޓުންނެވެ. އެ ރިޕޯޓުގައި މުޅި ޖުމްލަ 03 (ތިނެއް) ނުކުތާ ފާހަގަކޮށް ލިޔެކިޔުންތަކެއް ހުށަހަޅާފައިވާއިރު، އެއިންނުން 03 (ތިނެއް) ވަނަ ނުކުތާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ:

"3. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 528/Cv-C/2018 ގެ މައްސަލައިގައި އެދިފައިވާ ކަންކަމަކީ ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 657/Cv-C/2018 މައްސަލައިން އަމުރުކޮށްފައިވާ ދައުލަތުގެ ކަންކަން ކަނޑައެޅުމާއި ފައިސާގެ ރިޕޯޓުކުރުމަށް ކަންކަން ކުރުވުމަށާއި، ހިނގާފައިން މިހާ ވަގުތަށް އިސްތިރީ ބަރޯސާ ކުރިއަށް ގެންދާ ތަރުތީބު ނުކުތާއަށް ޝަރީޢަތުން އަންގަން އެދިފައިވާ ކަންކަމެވެ."

މި ފަދައިންނެވެ.

.39 އެހެންކަމުން، މުއައްސަސާ ސާބިތުވާ ފަދައިން މި މިސްލުވެރިޔާގެ ބަދަލުކުރިން އެއީ ހުކުމެއް އަދާކުރުމަށް ކުރިއަށް ގެންދިޔަ ނިޔާއަތްކަމަށް ނުވާކަމަށް ބަލާ ބައިވެރިވާން އަމުރުކުރަމުންދާ އެއްބަސްވުމަކަށް ބަލައިގަތުމެވެ.

.40 މި ނުކުތާގައި، މިސްލުވެރިޔާގެ މުއައްސަސާ ސާބިތުވާ ފަދައިން ފާހަގަކުރާ ގޮތުގެ އަސާސީ ބައިގަ ބަދަލުގެނައުމުގެ ގޮތުގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ އައްޔަދު ސިފަލާ އަދި އިތުރު 2 ފަރާތެއް ވެ. **ފާހަގަ ކޮށްފައިވާ ފޮނުވުނު ދިރާސާ**[17] އާއި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ އަދި ތިމާވެށި ވެ. **ހުށަހެޅި**[18] ގެ މައްސަލާ ފާހަގަކޮށްފައިވާތީ އެނގޭތީވެ. އެ އަސާސީ ބައިގައި ބަލާފައި މުއައްސަސާ ސާބިތުވާ ފަދައިން ފާހަގަކޮށްފައިވާއިރު، އެ މުއައްސަސާ ކުރުމަށްފައިވާއިރު، ދެމެހެއްޓެނިވި ބަދަލުތަކެއް ކުރިއަށް ގެންދިޔައީ އަސާސީ ބައިގައި އެނގޭކަމަށްވާތީވެ. ނަމަވެސް މިސްލުވެރިޔާއަށް ގެ މައްސަލައިގައި ދަރަނިވެރިން މުއައްސަސާ ސާބިތު ކުރަމުން މުއައްސަސާ (ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 528/Cv-C/2018 ގެ މައްސަލާ) އެއްކޮށް ވަކިކަން ބެލިއިރުވެސް، އޭގެ އެ އަސާސީ ބައިތަކުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ދެމެހެއްޓެނިވި އެކުލެވިގެންވާތީ މުއައްސަސާ ސާބިތު ފަދައިން ފާހަގަކުރަން އެނގެއެވެ.

---

[17] 2018/SC-A/31

[18] 2020/HC-A/277

41. ފުރަތަމަ ސަބަބުގެ ފަރާތުން އެދޭ ފަރާތަށް އަމުރުގެ ކުރިމަތީގައި އޮތް މައްސަލައަކުން ބެލުވުމަކީ އެބާރު ތަޢާރުޟުވާގޮތަށް އަމުރުކުރުން ބެލުމާއި، އަމުރުތަކުން ފާހަގަކޮށްދެނީ، އެ ފަރާތުން ބެލި ގޮތް ބަލާއިރު ހުކުމުން، ޙުކުމްގެ ނަންބަރު 528/Cv-C/2018 ގެ ޤަޟިއްޔާގައި ބަލައިދޭ ކަންކަމަކީ ޙުކުމްގެ ނަންބަރު 657/Cv-C/2018 ގެ ޤަޟިއްޔާގައި އެކަންކަމަށް ރިޢާޔަތްކޮށް ގޮތް ކަނޑައެޅި ފައިޞަލާކުރެވިފައިވާ ކަންކަމަކީ އިސްތިއުނާފުކުރެވިފައިވާ ޙުކުމްގެ ނަންބަރު 528/Cv-C/2018 ގެ ޤަޟިއްޔާގައި ޙުކުމުން ބާޠިލްކުރެވިފައިވާކަމެވެ.

42. އެހެންކަމުން، ޙުކުމްގެ ނިންމުމުގައި، ބެލުވުމަކީ އިބްތިދާއީގައި ބަޔާންކުރާ ފަރާތުން ދެ ޤަޟިއްޔާގައިވެސް ހުށަހެޅިފައިވާ ކަންކަން ބަލައި، އެކަންކަމަށް އެކަމުގައި ރިޢާޔަތްކޮށް ގޮތް ކަނޑައަޅައިދިނުމަށްކަމަށް ބަޔާންކުރާ އިބްތިދާއީ ފަރާތުން ނިންމުމެއްކަމުގައި އަމުރުކުރުމުގައި އެމަޢުލޫމާތުވެސް ނެތެވެ.

43. މި މައްސަލައިގައި އޮތް ފަރާތުން، ދެ ޤަޟިއްޔާއެއް އެއްބަސް ވެފައިވާކަމަށް، އެ ދެ ޤަޟިއްޔާ ބެލުމަށްފަހު އެއް ކަނޑައަޅާފައިވާކަމަށް، މައްސަލައިގައިވާ ވަކި ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރުތަކުގެ ދިފާޢުގެ ހުކުމް މައްސަލައާއި އެއްބަސްވުމަށް ނުލިބުމަށް އެ މައްސަލައާއި ނިންމުމުގައި ތިބެންވީ އެއް ޙުކުމްކުރަން ދިފާޢުގައިވާ **ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ އަޙްމަދު ސިރާޖު އަދި އެހެން 2 ފަރާތެއް ވ. ފުނަދޫ ކޯޕަރޭޝަން ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް**[19] ޤަޟިއްޔާގައި ބަޔާންކުރެވިފައިވަނީ އަމުރުކުރުމަށްވެސް ފާހަގަކުރަމެވެ.

44. އަމުރުގެ ކުރިމަތީގައި އޮތް ޤަޟިއްޔާއަކުން ފުރަތަމަ ނަގައިން ބޭއްވުމަށް، މި ޤަޟިއްޔާގައި ފެންނަން އޮތީ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ބެލުވުމަށް ނިންމުމާ ހިލާފަށް، ޙުކުމްގެ ފަރުވާތަކު ދެ ޤަޟިއްޔާގައި އެއް ޙުކުމް ދިނުމުގެ ބަދަލުގައި، ދެޤަޟިއްޔާގައި ދެ ޙުކުމް ދިނުމާއިވާކަމެވެ. އެހެންކަމުން، ދެ ޤަޟިއްޔާގެ ދެ ޙުކުމަށް އިޖުރާއަށް ބަލައިދޭ، ފުރަތަމަ އޮތީ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ އެ ނިންމުމުގައިވާ ފަރާތުން ދެ ޤަޟިއްޔާއިންވެސް މައްސަލައިގެ ގޮތުން ކަނޑައަޅަމުން ޙުކުމްގެ ފަރުވާތަކުން ދިނުމަށް އޮތީ ހަމަ އެއް ޙުކުމްކަމެވެ.

---

[19] 2018/SC-A/31

އެގޮތުން، ދެ ޤަޟިއްޔާގެ މައުޟޫޢަށް ގޮތް ކަނޑައެޅިކަން ފެންނަން އޮތީ ދަށުކޯޓުގެ ނަންބަރު 657/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާގައެވެ. ފެންނަން އޮތީ، ބުނެވިދިޔަ ފަދައިން ދެ ޤަޟިއްޔާގައި މައުޟޫޢީ ގޮތުން ގޮތް ކަނޑައެޅުމަށް އެއް [illegible] [illegible]، އެ ދެ ޤަޟިއްޔާގައި މައުޟޫޢީ ގޮތުން ގޮތް ކަނޑައަޅާފައި ވާތީ ދަށުކޯޓުގެ ނަންބަރު 528/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ޙުކުމްކޮށްފައިވާކަމެވެ. ދަށުކޯޓުން އޭގެ [illegible]، ދެ [illegible] [illegible] ފެންނަން އޮތް [illegible] ބަލައި، އަދި ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ބުނެވިދިޔަ [illegible] [illegible]، އެގޮތުން ދަށުކޯޓުގެ [illegible] [illegible]، އޭގެ ސަބަބުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

45. ފެންނަން އޮތް [illegible]، ދަށުކޯޓުން އެ ދެ ޤަޟިއްޔާ ނިންމާފައި އޮތީ 08 ނޮވެމްބަރު 2018 ގައި ކަމެވެ. ފެންނަން އޮތް [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ **[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 2 [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible]**[20] ޤަޟިއްޔާ ނިންމާފައި އޮތީ 24 ނޮވެމްބަރު 2020 ގައި ކަމެވެ. ފެންނަން އޮތް [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ **[illegible] [illegible] [illegible] 2 [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]**[21] ޤަޟިއްޔާގައެވެ، ދަށުކޯޓުގެ [illegible] އެ ދެ ޤަޟިއްޔާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible]، ދެ [illegible] ދަށުކޯޓުގެ [illegible] [illegible] ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ދަށުކޯޓުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

46. މި މައްސަލައިގައި [illegible] [illegible]، ދެ ޤަޟިއްޔާއެއް [illegible] [illegible] ދަށުކޯޓުން [illegible]، [illegible] އެއް ޤަޟިއްޔާގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ދަށުކޯޓުން ބަލައި، [illegible] [illegible]

---

[20] 2018/SC-A/31

[21] 2018/SC-A/31

ކަނޑައަޅާފައިނުވާތީ ހައިކޯޓުގެ **ޢަލީ މުނީރު ވ. އާސިފް ޢަބްދުﷲ**[22] ޤަޟިއްޔާގައި އެ މައްސަލަ އަލުން ބެލުމަށް ދަށުކޯޓަށް ތަޙުވީލުކުރައްވާފައިވާކަން އަހުރެންނަށްވެސް ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

47. އަހުރެންގެ ކުރިމަތީގައި އޮތް ޤަޟިއްޔާއަށް ބަލާއިރު، އެ ޤަޟިއްޔާގައި އެދިފައިވާ ކަންތައްތަކެއް ދަށުކޯޓުން [illegible] [illegible] ގޮތް [illegible] [illegible] [illegible] އަހުރެންނަށް ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

48. މުޙައްމަދު ޝާހިދުގެ ވާރިސުން ބަލާފައިވާ **ޢަލީ މުނީރު ވ. އާސިފް ޢަބްދުﷲ**[23] ޤަޟިއްޔާއަކީ އިސްތިއުނާފުގައި އޮތް ދަށުކޯޓުގެ މައްސަލަ ނިންމުމުގެ ފަހުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން ނިންމާފައިވާ ނިންމުމެއްކަމުގައި [illegible][24]، ހައިކޯޓުގެ އެ ނިންމުމުގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އަހުރެންނަށް ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

49. އަހުރެންގެ ކުރިމަތީގައި އޮތް ޤަޟިއްޔާގައި، މުޙައްމަދު ޝާހިދު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، މުޙައްމަދު ޝާހިދު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] **[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 2 [illegible] ވ. [illegible] [illegible] [illegible]**[25] ޤަޟިއްޔާއާއި **ޢަލީ މުނީރު ވ. އާސިފް ޢަބްދުﷲ**[26] ޤަޟިއްޔާއާ އަހުރެންގެ ކުރިމަތީގައި އޮތް ޤަޟިއްޔާއަށް [illegible] [illegible] [illegible] އަހުރެންނަށް ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

---

[22] 2020/HC-A/277

[23] 2020/HC-A/277

[24] 23 [illegible] 2022

[25] 2018/SC-A/31

[26] 2020/HC-A/277

50. ބުނެވިދިޔަ ކަންކަމުގެ އިތުރުން، މި ޤަޟިއްޔާގައި މުޙައްމަދު ސާބިރުގެ ފަރާތުން ފާހަގަކުރި [illegible] ފަރާތުން ގެއްލުމުގެ ބަދަލު ހޯދުމަށް ހުށަހެޅި ނުކުތާ އެއްވެސް ގޮތަކުން [illegible] އަދި [illegible] އެކަމުން އެއްވެސް ގޮތެއް ކަނޑައެޅިފައިނުވާތީ، އެކަމަކީ ވެސް ހައިކޯޓުގެ [illegible] [illegible] ޢަލީ [illegible] **[illegible] ވ. [illegible] [illegible]**[27] ޤަޟިއްޔާގައި [illegible] [illegible] ކަމަށެވެ. އެހެންނަމަވެސް، ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 528/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާގައި [illegible] [illegible] ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 657/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާގައި އެކަންކަމަށް [illegible] ގޮތެއް ކަނޑައެޅި [illegible] [illegible] އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 528/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާގައި ހައިކޯޓުން [illegible] [illegible] ފާހަގަކޮށްލަމެވެ.

51. މުޙައްމަދު ސާބިރު ހުށަހެޅި ފުރަތަމަ އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާއަށް ބަލާއިރު، މި މައްސަލައިގައި ހައިކޯޓުގެ [illegible] އަމަލުކުރި ގޮތުން [illegible] [illegible] [illegible] ފާހަގަކޮށްލަމެވެ. [illegible] އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާއަށް ބަލާއިރު، މި މައްސަލައިގައި ހައިކޯޓުގެ [illegible] އަމަލުކުރި ގޮތުން [illegible] [illegible] [illegible] ފާހަގަކޮށްލަމެވެ. [illegible] އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާއަށް ބަލާއިރު، މި މައްސަލައިގައި ހައިކޯޓުގެ [illegible] އަމަލުކުރި ގޮތުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ފާހަގަކޮށްލަމެވެ. [illegible] އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާއަށް [illegible] ބަލާއިރު، މި މައްސަލައިގައި ހައިކޯޓުގެ [illegible] އަމަލުކުރި ގޮތުން މުޙައްމަދު ސާބިރަށް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ފާހަގަކޮށްލަމެވެ.

---

[27] 2020/HC-A/277

ދަޢުވާގެ ނަންބަރު 528/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފުކުރެވުނުކަމަށް އިސްތިއުނާފުކުރުމުގައި ނަމަ ދަޢުވާގެ ނަންބަރު 657/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާގެ ޙުކުމަށް ތަޢުނުކުރެވިދާނެތޯ؟

52. މުޙައްމަދު ސާލިހުގެ ފަރާތުން ހުށަހެޅި އިސްތިއުނާފުގައި ދެވަނަ ނުކުތާ އާއި ތިންވަނަ ނުކުތާއަށް ޖަވާބު ދެމުން، އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ އެލް.އޭ ކޮންސްޓްރަކްޝަން ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑްގެ ފަރާތުން ފާހަގަކުރާ މައިގަނޑު ކަމަކީ، ދަޢުވާގެ ނަންބަރު 657/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފުކުރުމުގައި، އެ ޤަޟިއްޔާގެ ނިޔާވުން ތަޢުނުކުރުމުގެ ފުރުޞަތު ނުދިނުމަކީ ދުރާ ހުއްޓުވައިދިނުމަށް އަރުވާފައިވަނީ ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

53. އެހެންކަމުން، އިސްތިއުނާފުގައި ދެވަނަ ނުކުތާ އާއި ތިންވަނަ ނުކުތާގެ މައްސަލައާމެދު ގޮތް ކަނޑައަޅުއްވުމުގެ ކުރިން، އެލް.އޭ ކޮންސްޓްރަކްޝަން ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑްގެ ފަރާތުން ފާހަގަކުރާ ނުކުތާއާމެދު މި ކޯޓުން ގޮތެއް ކަނޑައަޅަންޖެހޭނެކަމަށް އަހުރެމެން ދެކެމެވެ. ދެން ފަހުން ސަރުކާރަށްޓަކައި، މި އިސްތިއުނާފުގައި މި ކޯޓަށް ޖަވާބުދެއްވުމުގެ ދެވަނަ ސުވާލަކީ، ދަޢުވާގެ ނަންބަރު 528/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފުކުރުމުން އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު ނަމަ ދަޢުވާގެ ނަންބަރު 657/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާގެ ޙުކުމަށް ތަޢުނުކުރެވިދާނެތޯ އޭގެ ސުވާލުކަމުގައި އަދިކުރެވެންނުވާ ފާހަގަކުރެވިފައިވާތީ އެކަމާމެދު އަދިކުރެވެން ފާހަގަކުރަނީ ބަޔާންކުރަމެވެ.

54. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 142 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ:

> "142. ފަނޑިޔާރުންނަކީ މިނިވަން ބައެކެވެ. ފަނޑިޔާރުން އަމަލުކުރަންވާނީ ޤާނޫނުއަސާސީއާއި ޤާނޫނަށެވެ. ޤާނޫނުއަސާސީއާއި ޤާނޫނުގައި ވަކިގޮތަކަށް ކަނޑައެޅިފައިނުވާ ކަމަކަށް ނިންމުމުގައި އިސްލާމީ ޝަރީޢަތުގައި އޮތްގޮތް ކަނޑައެޅިގެންވާ ގޮތަށް ފަނޑިޔާރުން ނިޔާކުރަންވާނެއެވެ. ފަނޑިޔާރުން ޤާނޫނުއަސާސީއާއި ޤާނޫނު ތަންފީޒުކުރަންވާނީ ނިސްބަތުން ވަކި ފަރާތަކަށް ބުރަނުވެ. ވަކި ފަރާތަކަށް ތަރުޖީޙު ނުދީ، [illegible] [illegible] [illegible] ދިނުމެވެ."

މިފަދައިންނެވެ.

55. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޯޓުތަކުގެ ޤާނޫނުގެ[28] 36 ވަނަ މާއްދާގައި ހައިކޯޓުގެ އިޚްތިޞާޞް ބަޔާންކޮށްފައިވާއިރު، އެ މާއްދާގެ (ނ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ "ދަށު ކޯޓުތަކުން ނިންމާ މައްސަލަތަކުގެ ތެރެއިން އިސްތިއުނާފަށް ހުށަހަޅާ ނިންމުންތަކާއި" ބެލުމުގެ އިޚްތިޞާޞް ހައިކޯޓަށް ލިބިގެންވާކަމަށެވެ.

56. ޤާނޫނުއަސާސީގެ އިސްލާހު ގެނެވުނުކުރިން 142 ވަނަ މާއްދާއަށް ބަލާއިރު، ފަނޑިޔާރުން އަމަލުކުރަންޖެހެނީ ޤާނޫނުއަސާސީ އާއި ޤާނޫނާ އެއްގޮތްވާގޮތުން ވަކިން ސާފުކޮށް އެ މާއްދާއިން އެނގެއެވެ. ޤާނޫނުއަސާސީ އާއި ޤާނޫނުގައި ވަކިގޮތަކަށް ކަނޑައަޅާފައިވާ ކަމެއްގައި އިތުރު އިޚްތިޔާރެއް އެ މާއްދާއިން ފަނޑިޔާރުންނަކަށް ދީފައިވާކަން އަރުވާފައިނުވާކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

57. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޯޓުތަކުގެ ޤާނޫނުގެ[29] އިސްލާހު ގެނެވުނުކުރިން 36 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައި އޮތީ "ދަށު ކޯޓުތަކުން ނިންމާ މައްސަލަތަކުގެ ތެރެއިން އިސްތިއުނާފަށް ހުށަހަޅާ ނިންމުންތަކާއި" ބެލުމުގެ އިޚްތިޞާޞް ހައިކޯޓަށް ލިބިގެންވާކަމަށެވެ. މި މާއްދާގައި ބުނާ އެއްޗެއް ވަކިން ސާފުކޮށް އެ މާއްދާއިން އެނގެއެވެ. އިޢުތިރާޟަކީ ވަކި ބައެއް ނުވަތަ ދެ ފަރާތަކަށް އެކުލެވޭ ޖުމްލަ ބަހެއް ނުވަތަ އިބާރާތެއްވެސް އެ މާއްދާގައި އޮތުމުގެ އަރުވާފައިނުވާކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ. އެ މާއްދާގައި ބުނާ ގޮތުން "ދަށު ކޯޓުތަކުން ނިންމާ މައްސަލަތަކުގެ ތެރެއިން އިސްތިއުނާފަށް ހުށަހަޅާ ނިންމުންތަކާއި" ބެލުމުގެ އިޚްތިޞާޞް ހައިކޯޓަށް ލިބިގެންވާކަން އެނގެއެވެ. ވީމާއެކު، ދަށު ކޯޓުތަކުން ނިންމާ މައްސަލަތަކުގެ ތެރެއިން އިސްތިއުނާފަށް ހުށަހަޅާ ނިންމުންތަކާއި ބެލުމުގެ އިޚްތިޞާޞް ހައިކޯޓަށް ލިބިގެންވާކަން އެނގެއެވެ. ދަށުކޯޓުގެ ނިންމުންތަކާއި މުރާޖަޢާކުރުމާއި، ބަދަލުކުރުމާއި، ނުވަތަ ބާތިލުކުރުމުގެ ބާރު މި ކޯޓަށް ލިބޭނީ ޤާނޫނު އެއްގޮތަށް ހުށަހެޅިފައި އޮންނަ ސަބަބު އިސްތިއުނާފުގެ ތެރެއިންކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

---

[28] ޤާނޫނު ނަންބަރު 22/2010

[29] ޤާނޫނު ނަންބަރު 22/2010

58. އަޅުގަނޑުގެ ކުރިމަތީގައި އޮތް މައްސަލައަށް ބަލާއިރު، ދިމާވެގެން މިއުޅޭ ކަމަކީ، ހައިކޯޓަށް އިސްތިއުނާފަށް ހުށަހެޅުމުގައި ނެތް ޤަޟިއްޔާއެއްގެ ނިންމުމެއްކަން އިސްތިއުނާފުކުރާ މުޙައްމަދު ސާބިރުގެ ފަރާތުން ތަޢައްލުޤުވުމުގެ ސަބަބުން ދިމާވެގެން އޮޅުވާލައިކަން އަޅުގަނޑަށް ފާހަގަކުރެވެއެވެ. ދުރު އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން މި ކޯޓަށް ހުށަހަޅާފައިވާ އިސްތިއުނާފު ފޯމުގައި އިސްތިއުނާފުކުރެވުނީ އެއީ މައްސަލައިގެ ތަފްސީލު ބަޔާންކުރުމަށް އޮތް ބައިގައި ލިޔުއްވިފައި ޤަޟިއްޔާގެ ނަންބަރު 528/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފުކުރާކަމަށެވެ. ޤަޟިއްޔާގެ ނަންބަރު 657/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފުކުރާ ކަމަށް ނޫނެވެ. އެހެންކަމުން، އިސްތިއުނާފުފޯމުގައި އޮތީ ޤަޟިއްޔާގެ ނަންބަރު 528/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާއަކަށް އެއްވެސް އޮޅުމެއް ނެތް މިންވަރަށް ސާފުކޮށް އެނގެއެވެ.

59. މި ކޯޓަށް އިސްތިއުނާފަށް މައްސަލައެއް ހުށަހެޅުމުގައި ތަބާވުން އަމަލުކުރަންޖެހޭ ގޮތާއި، އެގޮތުން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުމާގުޅޭ މި ކޯޓުގެ އަމަލުކުރަންވީ ގޮތް ވަކި ކަމާ ބަޔާންކުރާ ޤަވާއިދުތަކުގައި ކަނޑާ ހުރުން ލިޔެ ބަޔާންކުރެވިފައިވެއެވެ. ނަމަވެސް، މި އިސްތިއުނާފުގެ ބޭނުމަށްޓަކައި އިސްތިއުނާފުކުރުމުގެ އިޖުރާއަތު މި ބާބުގައި އަރުން ލިޔުން ބަޔާންކުރުމުގެ މުހިންމުކަމެއް އޮތްކަމަށް އަޅުގަނޑު ނުދެކެމެވެ. ސަބަބަކީ، މި އިސްތިއުނާފުގައި އޮތް އަސާސީ ސުވާލަކީ، ޤަޟިއްޔާގެ ނަންބަރު 657/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާ އަކީ އިސްތިއުނާފުގައި މި ހިނދު އޮތް ޤަޟިއްޔާއެއްތޯ އޮތް ސުވާލުކަމުގައި ވާތީއެވެ. އެ ސުވާލުގެ ސާފު ކުރު ޖަވާބަކީ، ނޫނެކެވެ. އެއާ ވިދިގެން އުފެދޭ ސުވާލަކީ، އިސްތިއުނާފުގައި އޮތް ޤަޟިއްޔާއެއް ބެލުމުގެ އިޚްތިޔާރު މި ކޯޓަށް އޮތްތޯ އޮތް ސުވާލުކަމުގައި އަޅުގަނޑު ފާހަގަކުރަމެވެ. އެ ސުވާލުގެ ސާފު ކުރު ޖަވާބަކީ، ނޫނެކެވެ.

60. އެހެންކަމުން، އެލް.އޭ.އެމް ކޮންސްޓްރަކްޝަން ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑްގެ ފަރާތުން ޤަބޫލުކުރާ ފަދައިން މުޙައްމަދު ސާބިރުގެ ފަރާތުން މިހާރު ތަންފީޛުކުރަމުންދާ އިއުލާނަކީ، ޤަޟިއްޔާގެ ނަންބަރު 657/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު ނޫން، އެ ޤަޟިއްޔާގެ ނިންމުމެއްކަން ތަންފީޛުކުރުމުގެ ފުރުޞަތު

ކުރާ މަސައްކަތެއްކަން [illegible] [illegible]. [illegible] ޝާހިދުގެ ފަރާތުން [illegible] [illegible] [illegible]، ދަށުކޯޓުގެ ނަންބަރު 657/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފުކުރުމެއް ނެތި، އެ ޤަޟިއްޔާގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކުރާ މަސައްކަތެއްކަން [illegible] [illegible]. [illegible] ޝާހިދުގެ ފަރާތުން [illegible] [illegible] [illegible]، ދަށުކޯޓުގެ ނަންބަރު 657/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފުކުރުމެއް ނެތި، އެ ޤަޟިއްޔާގެ [illegible] [illegible] ފުރުޞަތު [illegible] [illegible] ކުރާ މަސައްކަތެއްކަން [illegible] ފާހަގަކުރެވެއެވެ. އެހެނަސް، މި އިސްތިއުނާފުގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] ޤަޟިއްޔާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] ޤަޟިއްޔާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

61. [illegible] [illegible] ޤަޟިއްޔާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ޤަޟިއްޔާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] **[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]**[30] ޤަޟިއްޔާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

62. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، ދަށުކޯޓުގެ ނަންބަރު 657/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާ [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] ޤަޟިއްޔާ [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]،

---

[30] 2022/HC-A/490

[illegible] ވާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. މި [illegible]، އިސްތިއުނާފު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. މި [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] ޤާނޫނުގެ[31] 36 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އިން ކަނޑައަޅާފައިވާ [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. މި [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

ނިންމަން ފެންނަގޮތް

63. އިސްވެ ބަޔާންވެދިޔަ ކަންކަމުގެ މައްޗަށް ބަލައި، މި ޤާޟީން އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 528/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާގެ ޙުކުމަށް ބަދަލެއް ގެންނަންޖެހޭ ކަމެއް ނެތްކަމަށް ކަނޑައަޅައި މި ޤަޟިއްޔާ ނިންމަން [illegible] ފެނުނެވެ.

[illegible] މުޙައްމަދު ސާލިޙްގެ ދައުވާ

ބައެއް ޙަޤީޤަތްތައް:

64. އިސްތިއުނާފުކުރާ މުޙައްމަދު ސާލިޙު (ސާލިޙު) އާއި އިސްތިއުނާފަށް ރައްދުވާ އެމް.އެމް ކޮންސްޓްރަކްޝަން ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް (އެމް.އެމް) އާ ދެމެދު 02 (ދެއް) އެގްރީމެންޓު ވެފައިވެއެވެ. ފުރަތަމަ އެގްރީމެންޓުގައި، [illegible] ފަސްވަނަ ފަންގިފިލާ، ސާލިޙުގެ ފަރާތުން އެމް.އެމްއަށް ކުއްޔަށް ދިނުމަށް ވެފައިވާ އެގްރީމެންޓެވެ. އެގްރީމެންޓު ވެފައިވަނީ، 30 އޮގަސްޓު 2014 ގައެވެ. މި އެގްރީމެންޓުގެ މުއްދަތަކީ، 01 ސެޕްޓެމްބަރު 2014 އިން ފެށިގެން 01 ނޮވެމްބަރު 2020 އަށެވެ. ފުރަތަމަ އެގްރީމެންޓުގެ މުއްދަތު

---

[31] ޤާނޫނު ނަންބަރު 22/2010

ހަމަވުމުގެ ކުރިން ހަމަ އެފަންޑިންގާ ޢިލްތިޒާމު ފުއްދައިދޭކަން ކުއްޔަށް ދިނުމަށް ސާލިހު އާއި އެލް.އެމް.އާ ދެމެދު ދެވަނަ އެއްބަސްވުމެއް ވެއެވެ. އެއްބަސްވުން ވެފައިވަނީ 04 ނޮވެމްބަރު 2015 ގައެވެ. މިއެއްބަސްވުމުގެ މުއްދަތަކީ ފުރަތަމަ އެއްބަސްވުމުގެ މުއްދަތު ހަމަވާ ތާރީޚު ކަމަށްވާ 01 ޖަނަވަރީ 2020 އިން ފެށިގެން 01 ޖަނަވަރީ 2025 އަށް 05 (ފަހެއް) އަހަރު ދުވަހެވެ.

65. ސާލިހު އާއި އެލް.އެމް.އާ ދެމެދު ދެވަނަ އެއްބަސްވުން ވީ ފަހުން، ހ.ސައުތުރީފްގެ ޢިމާރާތުގެ ތަނބުތަކުގައި ފަޅުއަރާފައި ހުރިކަން 20 ނޮވެމްބަރު 2015 ގައި ސާލިހުގެ ވަކީލުން ހ.ސައުތުރީފް އިންސްޕެކްޓް ކޮށްދިނުމަށް ސިވިލް އިންޖިނިއަރުންގެ ގޮތުން އެދިގެން އިންސްޕެކްޓް ކުރުވައިފައެވެ. އަދި ތަނބުތަކުގައި އަރާފައިވާ ފަޅުތައް ސާލިހުގެ ވަކީލުން މަޢުލޫމާތުދީފައިވާކަން އެނގެއެވެ.

66. އޭގެ ފަހުން، ސާލިހުގެ ވަކީލުން ހ.ސައުތުރީފުން ކުއްޔަށްދީފައިވާ ތަންތަން ހުސްކޮށްދިނުމުގެ ނޯޓިސް ކުއްޔަށް ހިފާފައިވާ ފަރާތްތަކަށް އެލް.އެމް ހިންގާ ގޮތުން، ފޮނުވުން ފިޔަވަން އެދިގެން އެދުނެވެ. މިގޮތުން، 05 އޭޕްރީލް 2017 ގައި ސާލިހުގެ ވަކީލުން އެލް.އެމް.އާއަށް ފޮނުވި ސިޓީގައި ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ؛

> " ހ.ސައުތުރީފްގެ ގައި ހަދާފައި ހުރި 6 ބުރިގެ އިމާރާތުގެ 3 ވަނަ ފަންގިފިލާގެ ބިޔަ ތަނބުތަކަކަށް ވަރަށް ބޮޑު ފަޅުތަކެއް އަރާފައި ބިމާއި ކުރިކަން ދިމާވެފައި ހުރިކަން ފެނިއްޖެއެވެ. އަދި އިމާރާތް ސިވިލް އިންޖިނިއަރުން މުރާޖަޢާކޮށް ބެލުމަށްފަހު އިމާރާތުގެ ސްޓްރަކްޗަރަލް އިންޖިނިއަރު ތަނބުތަކުގެ ފަޅުތައް ކަނޑައަޅާފައި ހުރި ކުރިމަތީގައި އިމާރާތުގެ ބައިތަކެއް ހިމެނޭ ކަމަށާއި ނުރައްކާތެރި މަރާމާތުކުރުން ލާޒިމުކޮށްފައިވޭ، މިހިސާބު 2017 ވަނަ އަހަރުގެ އިމާރާތުގެ ކަރުދާހުގެ މަޢުލޫމާތު ނިންމާފައިވެއެވެ. އަދި އިމާރާތުގެ ފުރިހަމަ ކުއްޔަށް ހިފާފައިވާ ފަރާތްތަކަށް މިއަހަރު 2017 ވަނަ އަހަރުގެ ކުރިން ފުރިހަމަ ކުއްޔަށްދޭ ނޯޓިސް ދޫކުރެއްވުން. މިގޮތުން މިއަދު ކުއްޔަށް ހިފާފައިވާ ފަރާތްތަކަށް ސައުތުރީފުގެ 5 ވަނަ ފަންގިފިލާގެ 2017 ވަނަ އަހަރުން ކުއްޔަށްދީފައިވާ މުއްދަތު ފެށިގެން 8 މަސްދުވަހުގެ ނޯޓިސްއެއް ދޫކުރައްވާ ފަރާތް ދޫކުރުމަށް. އަދި މިއަދު ފަޅުތަކުން ބޭނުންކުރަމުން އިމާރާތް އަޅުގަނޑު ހުސްކުރުމަށް ނުރައްކާތެރިކަމެއް ނެތް ފަރާތް ދޫކުރުމަށް. އެހެންނަމަވެސް މިފަދަ ޚަރަދު ކުރަހުން ފެށިގެން ތިޔަ ކުނބުނިން ޤަވާޢިދުން ބޭނުންކުރަމުން ދަނިކޮށް ބޭނުން ކުރަމުން ދޫކޮށް ހަމަޖެހޭ ފަރާތް ދޫކުރުމަށް."

67. މި ނޯޓިސާއި ގުޅިގެން އެލް.އެމް އިން 06 އޮގަސްޓު 2017 ގައި ސާލިހުއަށް އަންގާފައިވަނީ؛

05 އޭޕްރީލް 2017ގެ ސިޓީއާއި ބެހޭގޮތުން ދަންނަވަމެވެ.

އެސެޓުގައި 2017 ވަނަ އަހަރުގެ ނިޔަލަށް ބަން ކުރެވިފައިވާ 8 މަސްދުވަހުގެ ޝޮޕިންއެއް ޕްރޮޕަރޓީ އެގްރީމެންޓުގެ ކޮންޑިޝަންތަކުގެ ދަށުން ކަމުގެ އެއްބަސްވުމެވެ. އަދި މިއީ ތަނުގެ ޕްރޮޕަރޓީއަށް 01 ޖަނަވަރީ 2020 ގެ ނިޔަލަށް ކުއްޔަށް ހަމަވާ އެގްރީމެންޓުގެ ދިމާލުން، 01 ޖަނަވަރީ 2020 އިން 01 ޖަނަވަރީ 2025 ގެ ނިޔަލަށް ކުއްޔަށް ހަމަވާ މުއްދަތު ތިރީސްހާސް މިންވަރަށް -/200،000ރ (ދުއިސައްތަ ހާސް) އެމްވީއާރު ..., ދެފަރާތުގެ ދެމެދުގައި އަދި ކޮންޓްރެކްޓް ނުވަތަ އެގްރީމެންޓްގެ ދެފަރާތުން މި އެގްރީމެންޓުގެ ކުރެހުމްތަކާއި ހިލާފު އަދި ފޯރިމުލާ ކުރަން ވަސީލަތްތަކުގެ ސާފުކުރާނެ ވިޔަފާރި ޕްރޮޕަރޓީ ކުރިމަތި އެއްބަސްވުން ތަރުތީބުކޮށް ކަރުދާހުގެ އެގްރީމެންޓް، މިއިން އެއްވެސް ކަނޑައަޅާ ފަހުން ވާހަކަ ދެފަރާތުން ނިންމާފައިވާ ގޮތުގެ އެގްރީމެންޓުގައި ހިމެނޭ ސަބަބު ޤާނޫނީ ސިފައެއް ހިމެނޭ ކަމަށް ބެލެވޭނެ. ކިރާ ފަސޭހަތަކުން ކުރި ކަރުދާހުގެ ވައްޓާލައި އެއްވެސް އެގްރީމެންޓް ބެހެއްޓުމަށް ކުރާ ޚަރަދާއި ކުރިއަށް ހިނގާ ކޮންޓްރެކްޓް ތިޔަވަތަށް ނިމިގެންދެއެވެ. އެސެޓުގައި ބެހެއްޓުން އެއީ ޚަރަދުކުރުން ފޮނުވާ ކުރެވޭނެ ސަރުކާރުގެ ދެފަރާތް ކުރެވޭނެ ނުވެއެވެ.

މިގޮތުން އެގްރީމެންޓުގެ ބާބު އެކަ މުއްދަތުގައި މުދަލާ ދެމެދު ކަރުދާސް ހިފުން ފައިސާއެއް އަދި އެމުއްދަތުގައި ދެން ކުރުމުގެ މުއްދަތު ހަމަވުމަށް ފަހު މަސައްކަތް ފައިސާ ދައްކާ 01 ޖަނަވަރީ 2020 އިން ފެށިގެން 2025ގެ ނިޔަލަށް މުއްދަތު ކުރިއަށް ފައިސާދައްކައި ފައިސާގެ ކުރިއަށް ބަހައްޓާ އެގްރީމެންޓުގެ މުއްދަތުގައި އެއްވެސް ދެމެދު ކުރުމަށް ހިފުން ފައިސާގެ ކުރިއަށް އެއް މަސައްކަތް ދަށުން ކުރާނެ ކަމަށް ފައިސާދައްކާ ކަރުދާސް ފައިސާގެ ދެކޮޅަށް ދިއުން ކުރެވޭނެ ފަސޭހަތަކާއި ޚަރަދުކުރާ ފައިސާ ބެހެއްޓުން ފައިސާ ހަމަ ކުރާނެ ފައިސާދައްކާ ކުރުމަށް ކުރިއަށް ކިޔާ ހިލާފު ފައިސާގެ ދިމާލުގައި ކޮންޓްރެކްޓް ކުރެވޭ ގޮތަށް ކުރެވޭނެ ފެށިގެން ދިމާއެވެ."

މިފަދައިންނެވެ.

68. ހ.ސައުތުރީޒް ގޭގެ ވެރިފަރާތުން ސިވިލް އިންޖިނިއަރެއް ލައްވައި އިންސްޕެކްޝަންކުރައްވާފައެވެ. އެއީ ކޮލަމްތަކުގައި އަޅާފައިވާ ދަގަނޑު މުރަކަލާ ކަމަށާއި އިމާރާތަށް ގެއްލުންވާ ފަދަ ގޮތަށް ކޮލަމްތަކުގައި ބުރިބުރި ފެނިގެންދާ ކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައެވެ. ދަފަތަރު ފަރާތުން ސ އިންޖިނިއަރު އިންސްޕެކްޝަނާ ބެހޭ 26 ސެޕްޓެމްބަރު 2017 ގައެވެ. މިއިންސްޕެކްޝަނުން ސައިޓް އިންޖިނިއަރު ފާހަގަކުރެވުނު ކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ؛

"From the first inspection it can be seen that the columns have major damages due to rusting of steel which may be due to bad workmanship during the construction. The damages caused to the columns are so major that design strength of the columns have lost considerably making the building unsafe to be inhabited. The owners repaired the columns by removing the loose concrete and plastering with river sand and cement mortar to further stop the deterioration of the columns. However, this method of repair will not increase the strength of the columns that have already been lost due to rusting of the reinforcement bars and due to spalling of concrete. The further cracks that have started to be formed on repaired columns may be due to reduced strength of columns or due to inefficiency of the repair method in stopping the corrosion of columns. Since cracks are forming on repaired columns it may be the failure of the columns are near and therefore the integrity of the building is in question".

މިފަދައިންނެވެ. އެއަށްފަހު ސައިޓް އިންޖިނިއަރު ރިޕޯޓުގެ ކޮންކްލޫޝަނުގައިވަނީ؛

> " Since the faults are in main columns holding the building safely, it is highly recommended to vacate the building immediately and perform a major repair under the guidance of a structural engineer such that the columns can gain its strength and safeguard the building."

މި ފަދައިންނެވެ.

އިސްތިއުނާފުގެ ފުރަތަމަ ނުކުތާ:

69. ސާއިލުގެ ވަކީލުން ހުށަހެޅި ފުރަތަމަ ނުކުތާގައި ބަޔާންކުރަނީ، އިސްތިއުނާފު ކުރެވިފައިވާ ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު:528/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާ (މުޙައްމަދު ސާބިރު ވ. އެޗް.އާރު ކޮންސްޓްރަކްޝަން ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް) ގައި ދެފުށް ކޮންފަރެންސް އެއް މައްސަލައާގެ މައްޗަށް ކޯޓުން ހުށަހެޅިފައިވާ ދ ޤަޟިއްޔާގައި ޤާނޫން އަމަލުކުރަމުންދާ ގޮތް މިންވަރު ކަމަށް. މިނުކުތާއަކީ ފަރިކަން ކުރުމުގެ ގޮތުން، ދަރަ ކޯޓުގައި ކަންހިނގާފައިވާ ގޮތުގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް ކަމަށްވާތީއެވެ.

އެޗް.އާރުގެ ވަކީލުން ފުރަތަމަ ހުށަހެޅި މައްސަލަ:

70. އެޗް.އާރުގެ ވަކީލުން ސިވިލް ކޯޓަށް ހުށަހެޅި 657/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާ ހުށަހެޅި ވަކިން ބަލާއިރު، އެ ޤަޟިއްޔާއަކީ ގޮތުން ހުރި ދިމާވާ ދ މައްސަލައެއް އެޗް.އާރުގެ ވަކީލުން ސިވިލް ކޯޓަށް ހުށަހެޅިކަމަށް ބަޔާންކުރެވިފައި ވެއެވެ. އެއީ ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު:3238/Cv-C/2017 ޤަޟިއްޔާ އާއި ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު:19/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާއެވެ. ނަމަވެސް، ސިވިލްކޯޓުގެ ނަންބަރު:19/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާއަކީ މިމައްސަލާގެ ގޮތުން ނުވަތަ ދޫކުރެވުނު އެހެން ބައެއްގެ މުދަލާއި ހިނގާދިޔަ ބޭނުން ތަންފީޒު ކުރުމުގެ ޤަޟިއްޔާއެއްކަން މިކަމުން ސާބިތުވެއެވެ.

71. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު:3238/Cv-C/2017 ޤަޟިއްޔާއަކީ، 14 ނޮވެމްބަރު 2017 ގައި އެޗް.އާރު އިން ސިވިލް ކޯޓަށް ހުށަހަޅާފައިވާ މައްސަލައެކެވެ. އެމައްސަލައިގައި ދައުވާކުރީ ގޮތުގައި ބަލައިގަތުމަށް އެޗް.އާރުގެ

ފަރާތުން އެއްބަސްވުމާއި ޚިލާފުވެފައިވާތީ، އެއްބަސްވުމާއި ޚިލާފުވުން ތަން ހުސްކޮށް ޝާހިދުއާ ހަވާލުކުރުމަށް އަންގާފައިވާތީ، ތަން ހުސްކޮށް ދަޢުވާކުރާފަރާތާއި ހަވާލު ކުރުމަށް އަންގާފައިވާ އެންގުމަކީ ޗިޓް އެންގުމެއްކަމުގައި [illegible] ދަޢުވާކުރާފަރާތުގެ [illegible] [illegible] ފަރާތުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، ޝާހިދުގެ [illegible] [illegible] އެސް.އެމް [illegible] [illegible] [illegible] އެ [illegible] [illegible] [illegible] އެއް [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] ސިވިލް ކޯޓުން ނިންމާފައި [illegible] އެސް.އެމްގެ ޝާހިދުގެ [illegible] އެސް.އެމް [illegible] [illegible] ސިވިލް ކޯޓުން [illegible] ނުވާތީ، 09 ޖެނުއަރީ 2018 ގައެވެ.

72. އޭގެ ފަހުން، ޝާހިދުގެ ފަރާތުން ފޮނުވި ނޯޓިސްއާއި އެއްގޮތަށް އެސް.އެމްގެ ފަރާތުން [illegible] [illegible] ހުސްކޮށްނުދީފައި ނުވާތީ، 23 ޖެނުއަރީ 2018 ގައި ސިވިލް ކޯޓަށް ޝާހިދު މައްސަލައެއް ހުށަހަޅައެވެ. އެމައްސަލަ ސިވިލް ކޯޓުން ބަލައިގަނެފައިވަނީ 05 ފެބްރުއަރީ 2018 ގައެވެ. ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރަކީ 528/Cv-C/2018 އެވެ. ޝާހިދުގެ ފަރާތުން މިހާރު [illegible] ޤަޟިއްޔާއަކަށްވެއެވެ.

ޝާހިދުގެ ފަރާތުން ސިވިލް ކޯޓުގައި ކުރި ދަޢުވާ:

73. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު: 528/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާ ހުށަހަޅައިދީ، ޝާހިދުގެ ފަރާތުން، މައިގަނޑު ގޮތެއްގައި ދަންނަވާފައިވަނީ، ޝާހިދު އާއި އެސް.އެމް އާ ދެމެދު ވެފައިވާ އެއްބަސްވުންތައް [illegible] [illegible] [illegible] ބަޔާންކޮށްފައިވާތީ، އެކަމާމެދު ގޮތެއް ނިންމަވައިދިނުމަށާއި ޝާހިދުގެ ފަރާތުން، އެސް.އެމް އަތުން ދިން ނޯޓިސްގެ މުއްދަތު ހަމަވުމުންވެސް ތަން ހުސްކޮށްނުދީފައިނުވާތީ، [illegible] [illegible] [illegible] ދިނުމަށެވެ.

74.ސާބިތު ހުކުމުގެ މައްސަލައިގެ ތަފްސީލުގައި އެއްބަސްވުންތަކެއް ހުރަސްޖެހޭ ގޮތަށްވާކަމަށް ބުނެފައި ކުއްޔަށްދިން އިމާރާތުގެ ތިންވަނަ ފަންގިފިލާގެ ތަނުގެތެރޭ ހަމަޖެހިފައި އިމާރާތުގައި ދިރިއުޅުން ކަރާޗާއި ނޫންކަމަށް އިތުބާރު ދީފައިވާތީ ކަމަށެވެ. އަދި އެލް.އެލްގެ އެދުމުގެ މަތިން ސިވިލް އިޖްރާއާތުން ތަޢުލީމު އިމާރާތް އިންސާފުވެރިކަން އެކަމުގެ ރިޕޯޓު އެލް.އެލްއާ ޚިލާފުވާގޮތަށް ވާކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ. އެލް.އެލް ދިން ތަން ހުށަހެޅުމަށް ވަގުތަށް ގުޅޭގޮތުން ކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާނެ، އަދި އިމާރާތް ތަޅުމުގައި އޮތުން އިމާރާތް ހުރިގޮތް ބަލާފައި ހުރި ގޮތަށް ކަމަށް، އެކަމުގެ ސަބަބުން ދަރަނިވެރިވި ގޮތުގެ ދެކުނުގޮތްކަން ގޮތުގައި އެކަމުގެ ތަފްސީލު ދިރާސާކުރެވުނު ގޮތް ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ. އެކަމުގެ ތަފްސީލު ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.

75.ސާބިތުގެ ފަރާތުން ހުކުމުގެ ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު: 528/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާގައި ދެފަރާތް ޝަރީޢަތުން ބޭރުގައިގެ މައްސަލަ ހައްލުކުރުމަށް މަސައްކަތްކުރުމަށްޓަކައި ހުކުމެއް އެދިގެންނެވެ. ނަމަވެސް ބޭރުގައި ހައްލު ނުކުރެވުމުން ކަމަށް ޓަކައި، މިމައްސަލަ 14 ފެބްރުއަރީ 2018 ގައި ސަޕްލިމެންޓް ގޮތެއް ޚާރިޖުކޮށް ނިންމާފައިވެއެވެ.

އެލް.އެލް އިން ސިވިލް ކޯޓުގައި އަލުން ދަޢުވާކުރުން:

76.އެލް.އެލްގެ ފަރާތުން ކުރިން ހުކުމަކީ މައްސަލަ 09 ޖަނަވަރީ 2018 ގައި ބާޠިލު ކުރުމުން، ސާބިތުގެ މައްޗަށް ދަޢުވާކުރުމުން، 05 ފެބްރުއަރީ 2018 ގައި އެލް.އެލް އިން ސިވިލް ކޯޓަށް އަލުން މައްސަލަ ހުށަހެޅިއެވެ. އެއީ ސާބިތުގެ ފަރާތުން ހަމަ މި މުއާމަލާތާއި ގުޅިގެން ހުށަހެޅި މައްސަލަ ސިވިލް ކޯޓުގައި ދިރި އޮތެވެ.

77.އެލް.އެލް އިން އަލުން ހުށަހެޅި ދަޢުވާ ސިވިލް ކޯޓަށް ބަލައިގަތީ، ދެފަރާތް ޝަރީޢަތުން ބޭރުގައިގެ މަޖިލިސް ނިންމުމަށްފަހު، ސާބިތު ހުކުމުގެ މައްސަލަ ބޭރުގައިގެ ހައްލު ކުރުމަށް ނިންމާފައި ނިންމި ދުވަސް

ކަވަރުނާ 14 ފެބުރުއަރީ 2018 ގައެވެ. އެވޯޑު އިން އަދުން ހުކުރަނި ދަޢުވާއަށް ދިފާއީ ޤަޟިއްޔާ

ނަންބަރަކީ:657/Cv-C/2018 އެވެ.

78.[illegible] [illegible] ނުކުރާގައި [illegible] [illegible] [illegible] އެއް [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] އެއް [illegible] [illegible] ނު ޤަޟިއްޔާއެއް [illegible] [illegible]، އެ
ނު ޤަޟިއްޔާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible].

79.[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު:
2018/SC-A/31 ޤަޟިއްޔާ[32] އަދި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު:2020/HC-A/277
ޤަޟިއްޔާ[33]އަށެވެ. [illegible] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު:528/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާ އާއި
ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު:657/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާ ނިންމާފައިވަނީ 08 ނޮވެމްބަރު 2018 ގައެވެ.
[illegible] ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ޤަޟިއްޔާ ނިންމާފައިވަނީ، 24 ނޮވެމްބަރު 2020 ގައެވެ. އަދި [illegible]
ހައިކޯޓުގެ ޤަޟިއްޔާ ނިންމާފައިވަނީ، 23 ނޮވެމްބަރު 2022 ގައެވެ.

80.ވީމާ، ސިވިލް ކޯޓުން [illegible] ނު ޤަޟިއްޔާ ނިންމާފައިވަނީ، އެއް [illegible] [illegible] ކޯޓުން
[illegible] ނު ޤަޟިއްޔާއާއެއްގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ދިވެހިރާއްޖޭގެ
ސުޕްރީމް ކޯޓާއި ހައިކޯޓުގެ ނު ޤަޟިއްޔާ [illegible] [illegible]. [illegible]، އެ ނު ޤަޟިއްޔާގައި

---

[32] [illegible] [illegible] އަދި [illegible] [illegible] ވ. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

[33] އަލި [illegible] ވ. [illegible] [illegible]

ކަނޑައެޅި އުސޫލުތަކަށް އޭގެ ކުރިން ނިންމި [illegible] ނިންމުމުގައި [illegible] އިސްތިއުނާފު [illegible] [illegible] ހަވާލާދީފައެއް ނޫނެވެ.

81. ސާބިތުވާ ޙަޤީޤަތުން [illegible] [illegible] ޖަވާބު ދެވުން، [illegible] ޙަޤީޤަތުން [illegible] [illegible] ސާބިތުވާ ޙަޤީޤަތުން [illegible] ކޯޓުގައި [illegible] ނުކުތާއެއް ނޫންކަމަށެވެ. އާންމު އުސޫލުން [illegible] ދަށު ކޯޓުގައި [illegible] [illegible] ކަމަށެވެ. [illegible] މައްސަލަ [illegible] [illegible] ސާބިތުވާ ޙަޤީޤަތުން ދަށު މަރުޙަލާގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އިސްތިއުނާފު މަރުޙަލާގައި [illegible] [illegible] ނޫން ކަމަށެވެ.

82. މި އިސްތިއުނާފު ނުކުތާގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ނޫނެވެ. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، 09 [illegible] 2018 ގައި ދަށު ކޯޓުގައި [illegible] [illegible] [illegible] ސާބިތުވާ ޙަޤީޤަތުން [illegible] [illegible] [illegible]:

> " ސިވިލް ކޯޓުގެ 657/Cv-C/2018 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ސިވިލް ކޯޓުގެ [illegible] [illegible] ސިވިލް ކޯޓުގެ [illegible] 528/Cv-C/2018 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ސިވިލް ކޯޓުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]"

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

83. [illegible] ސާބިތުވާ ޙަޤީޤަތުން ދަށު ކޯޓުގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] ދަށު ކޯޓުން [illegible] [illegible].

ދެ ޤަޟިއްޔާގެ ޝަރީޢަތް ކުރިއަށް ގެންދިޔައީ ކިހިނެއް؟

84. ސިވިލް ކޯޓުން ފުރަތަމަ ޝަރީޢަތް [illegible] ސާބިތު ހުށަހެޅި [illegible] ފަހުން [illegible] ހުށަހެޅި [illegible] ޝަރީޢަތެވެ. [illegible] [illegible] ހުށަހެޅި މައްސަލަ 03 އޭޕްރީލް 2018 ގައި [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] 09 އޭޕްރީލް 2018 ގައި [illegible] ހުށަހެޅި [illegible] ސާބިތުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. ނަމަވެސް، ސާބިތުގެ [illegible] ހުށަހެޅި މައްސަލައިގެ ޝަރީޢަތް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 11 އޭޕްރީލް 2018 ގައެވެ.

85. ހުށަހެޅިފައިވާ ލިޔުންތަކުން [illegible]، ސާބިތުގެ ފަރާތުން ސިވިލް ކޯޓުން ހުށަހެޅި ޤަޟިއްޔާ [illegible] [illegible] ފަރާތުން ސިވިލް ކޯޓުން ހުށަހެޅި ޤަޟިއްޔާގެ ޝަރީޢަތްތައް ކުރިއަށް ގެންދިޔައީ [illegible] [illegible] (joint trial) ނޫނީ އެ ދެ ޤަޟިއްޔާ އެއްކޮށްލުމަކަށް (consolidation) [illegible] ނުވެއެވެ. ސިވިލް ކޯޓުގެ [illegible] ކޯޓުން [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] އެ ދެ ޤަޟިއްޔާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. ނަމަވެސް [illegible] [illegible] [illegible] ދެ މައްސަލައަށް [illegible] ދެ [illegible] ޝަރީޢަތް ކުރިއަށް [illegible] [illegible]. ދެ މައްސަލައަށް ދެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

86. ދެ މައްސަލައިގެ ޝަރީޢަތް [illegible] ޝަރީޢަތް ކުރިއަށް [illegible] [illegible] ނޫނީ [illegible] ޤަޟިއްޔާގެ [illegible] [illegible] [illegible] ޤަޟިއްޔާގެ ޝަރީޢަތް ޝަރީޢަތް ކުރިއަށް [illegible] [illegible]، އެ ދެ ޤަޟިއްޔާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، އެ ދެ ޤަޟިއްޔާގެ ޝަރީޢަތަކީ [illegible] ޝަރީޢަތް ކުރިއަށް ޝަރީޢަތް [illegible] [illegible] [illegible].

87. ދަޢުވާއެއް ކުރުމުގެ ސަބަބު ނުވަތަ ކަމެއްކަމުގައި ދެއްކި ނުވަތަ އެއަށްވުރެ ގިނަ ސަބަބުތައް ނުވަތަ ކަންކަން ވާހަކަތަކުގައި، އެސަބަބުތަކުގެ މައްޗަށް ނޫނީ އެކަންކަމުގެ މައްޗަށް ކޯޓުން ބަލާއިރު، އެސަބަބުތައް ނުވަތަ އެކަންކަން ބިނާވަނީ ޤާނޫނީ އެއް ސުވާލެއްގެ މައްޗަށް ނޫނީ އެއް ވާޤިޢާއެއްގެ މައްޗަށް ކަމަށްވާނަމަ ނޫނީ އެ ސަބަބުތަކުގެ މައްޗަށް ނުވަތަ އެކަންކަމުގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް ކޯޓުން ދައުވާއެއް [illegible] އެދެނީ އެއްމުޢާމަލާތެއްގެ ތެރެއިން ނުވަތަ [illegible] ތެރެއިން އުފަންވި ސަބަބުތަކެއް ނުވަތަ ކަންތައްތަކެއްގެ މައްޗަށް ކަމަށްވާނަމަ، ނޫނީ [illegible] ތެރެއިން ސަބަބަކަށްޓަކައި ދެ ދަޢުވާއެއް [illegible] ކޯޓުން [illegible]، [illegible] (sua sponte) [illegible] ކަމަށެވެ. ކޯޓުގައި އޮތް ދެ ދަޢުވާއެއް ނުވަތަ އެއަށްވުރެ ގިނަ ދަޢުވާތައް [illegible]

88. ހަމައެހެންމެ، ބައެއް ޙާލަތްތަކުގައި، ދެ ދަޢުވާއެއް [illegible] ކޯޓުން [illegible] ޙާލަތްތަކުގައި، އެ ދެ ދަޢުވާއެއް [illegible]، ކޯޓުން [illegible] ދަޢުވާ ކުރުމުގެ ސަބަބު ނުވަތަ ކަމެއްކަމަށް، ދެ ދަޢުވާއެއްގެ [illegible] ކޯޓުން [illegible] ކަމަށެވެ.

މިގޮތުން އެދުމުގައި ޝަރީޢަތްތަކުގައި ކުރިއަށްގެންދެވުނުކަން ދީ ޤަޟިއްޔާގެ ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތުން ވަކިން ހިމެނުމަށް ކުރެވިދާން ކަމަށެވެ.

89. ޝާރިޢުގެ ފަރާތުން ދަށު ކޯޓުގައި މި ދުވަސްއާ އެކުލަވައި ޤަޟިއްޔާ ގެންދިއުމަށް އެދިގެން އުޒުރުތަކެއް، އަދާކުރި ކޯޓުން ނިންމި ގޮތަށް ނުވެއެވެ. އެމް.އޭގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅައިގެން ސިވިލް ކޯޓުން ބެލި 657/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާގެ ޝަރީޢަތް ނިމުން ގޮތުގެ ތިރީގައި ބުނެފައި، އެއްގޮތަށް ގެންދަން ސާބިތުކުރި ހުށަހަޅައިގެން ބެލި ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު:528/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާ ގޮތް ގޮތުން ވަކި ކަމެއް ބަލައިގަނެފައި ނުވެއެވެ. މި ދީ ޤަޟިއްޔާއަށް ބެލުމުން ސާބިތުވަނީ، އެމް.އޭގެ އިން ހުށަހަޅައިގެން ސިވިލް ކޯޓުން ބެލި ނަންބަރު 657/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާގެ ޝަރީޢަތް ހިނގައި އެޤަޟިއްޔާ ނިންމާފައިވަނީ ވަކި ޤަޟިއްޔާއެއްގެ ގޮތުގައިކަމެވެ. އެ ޤަޟިއްޔާގައި އެމް.އޭ އިން ހުށަހެޅި ދަޢުވާގެ ޖަވާބުގެ ގޮތުގައި ޝާރިޢު ހުށަހެޅި ކަމަށް ފެންނަން އޮތް، ދަފާތުގެ ދުވަހުގައި އެއް އެއްބަސްވުމުގެ ޝަރުޠުތަކާއި ޚިލާފުވެފައި އޮތްކަމުގެ ދޫކޮށް ކަމެއް. އެޤަޟިއްޔާގައި އެމް.އޭ އިން ހުށަހެޅި ދަޢުވާ ކުލިގައިވާ އެއްބަސްވުމާއި ހިލާފުވުން (breach of contract) ސާބިތު ކުރުމަށް އެމް.އޭ އިން ހުށަހެޅި ކަމަށް ބަލައިގަނެވޭ ދަށު ކޯޓުން ވަކިން ކުރަނިވި ފެންނަކަން ނެތެވެ. މިއީ މިފަދަ ދަށު ކޯޓުން ކުރަނިވި ފެންނަން އޮތް، އެމް.އޭ އިން ހުށަހެޅި ދަޢުވާގެ ދިފާޢުގައި ޝާރިޢު ހުށަހެޅި ހުރި ވަކިކަމެއް އެމް.އޭ އިން ހުށަހެޅި ދަޢުވާ ސާބިތު ކުރެވުނެވެ.

90. އުސޫލުތަކުގެ ގޮތުން މަރުޙަލާ ދުސްތޫރީގައި ޙައިސިއްޔަތުގެ ބޭނުން އެއްވެސް ފަރާތަކަށް ވަކިގޮތަކަށް ކަސްޓަމަރުންނަށް. މި މަރުޙަލާ ބަދަލުގައި ދަޢުވާކުރާ ވަކިކޮށް ހަމައެކަނި ދަޢުވާ ކޯޓަށް އެދުނު ވަކިކަމެއް ނުވެއެވެ. އެ ދަޢުވާ ކަމެއްގައި ވަކިގޮތަށް ދަޢުވާގެ ދިފާޢުގައިކަމާ ދިމާވި ދަޢުވާ ބާޠިލު ކުރުމަށް އެ ވަކިގޮތުގެ

މަސްއޫލިއްޔަތެވެ.[34] އެހެންކަމުން، މި މުޢާމަލާތުގެ ތެރެއިން ކޯޓަށް ފުރަތަމަ ދައުވާ ހުށަހެޅި ފަރާތާއި އެ މުޢާމަލަތާއި ގުޅިގެން ފަހުން ދައުވާ ހުށަހެޅި ފަރާތަކީ ކޯޓުގެ ބެލުމާއި ފުރަތަމަ ދައުވާގެ ޙައްޤުގައި އަނެއްފަރާތުން ހުށަހެޅި ދިފާޢުއަކީ ރައްދު ދައުވާ (counter-claim) އެއްޗެއް ހުށަހެޅުމާއި ވިޔަސް ބެލެވި މި ދަޢުވާއާ އެއްކޮށް ބެލުމަށް ދެ ދައުވާ ގުޅުވައިދިނުމަށް އެދޭ އުސޫލު ހިނގާނެ ގޮތް ދެ ދައުވާ ހުށަހެޅި ބައެއް ދެ ދަޢުވާގެ ހުކުމް ނިންމާ ދެ ދަޢުވާ އެކުލެވޭ ފަދައިން ހުށަހެޅި ދަޢުވާއަށް ބަލައި ފުރުޞަތު ދިނުމަށް ބަލަންވާނެ ކަމަށް ބައްޓަން ކުރެވިފައިވާ އުޞޫލުތަކަށް ބެލުމުގެ ގޮތުން ހިމެނިގެންވެއެވެ.

އިސްތިއުނާފުގެ ދެވަނަ ނުކުތާ:

91.އިސްތިއުނާފުގެ ދެވަނަ ނުކުތާއަކީ، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު:528/Cv-C/2018 ދަޢުވާއާ (އިސްތިއުނާފު ކުންފުނިން ބަދަލުހޯދާ ދަޢުވާ) އާއި ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު:657/Cv-C/2018 ދަޢުވާއާ (އިސްތިއުނާފު ކޮށްފައި ނޫން ދަޢުވާއެއް) ގުޅުވާ ކޮށްފައިވާ ހުކުމުގައި ނިޔާ ދިރާސާކަން ރިޢާޔަތްކުރެވިފައިވުމުން، ގާނޫނު ނަންބަރު 13/2010 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ވަސިއްޔަތުގެ ގާނޫނު)ގެ 5 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާއި (ށ) ގެ 1 ވަނަ ނަންބަރުގެ ދަށުން ހުށަހެޅި ނުކުތާއެވެ. އަދި މިނުކުތާގައި ގާނޫނު ނަންބަރު 4/91 (ކޮންޓްރެކްޓުގެ ގާނޫނު)ގެ 19 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) އާއި 22 ވަނަ މާއްދާއަށް ބަލާލާއިރު ކޮންޓްރެކްޓްގެ ބައިވެރިން ޒިންމާވާފަދަ ކަމެއްކޮށްދިނުމުގައި ކޮންޓްރެކްޓުގައިވާ ގޮތުގެ މަތިން އަމަލު ކުރުމުން ނުވެއްޖެ، އެކޮންޓްރެކްޓެއް ނިމުމަކަށް އަންނާނެކަމަށް ބާޠިލްކުރެވޭނެ ކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.

---

[34] އަޙްމަދު ނާޞިރު ވ. މުޙައްމަދު މުސްތަފާ (2010) 02 އެސް.ސީ.އާރ.

92.[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ފަރާތުން ހުށަހެޅި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ފަރާތުން ހުށަހެޅި ދަޢުވާ އާއި ގުޅިގެން [illegible] ނިންމާފައިނުވާ ކަމަށެވެ.

93.[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު:657/Cv-C/2018 [illegible] އިސްތިއުނާފު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު:528/Cv-C/2018 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު:657/Cv-C/2018 [illegible].

[illegible]؟

94.[illegible] ފަރާތުން ހުށަހެޅި ދަޢުވާގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 08 (އަށެއް) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] -/275،000ރ (ދުއިސައްތަ ހަތްދިހަ ފަސްހާސް ރުފިޔާ) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

ޝާހިދު ހުށަހެޅި ދަޢުވާ ސިވިލް ކޯޓުން ނިންމީ ކިހިންތޯ؟

95. ޝާހިދު ސިވިލް ކޯޓަށް ހުށަހެޅި ނަންބަރު:528/Cv-C/2018 ގެ [illegible] ނިމުނު [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] ނުކުތާއެވެ. ފުރަތަމަ ނުކުތާއަކީ، ޝާހިދު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ނުކުތާއެވެ. ދެވަނަ ނުކުތާއަކީ، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު:657/Cv-C/2018 ގެ [illegible] [illegible] [illegible] ޝާހިދުގެ [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] ޝާހިދުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

96. ޝާހިދު ހުށަހެޅި ދަޢުވާގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible]؛

> " ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 528/Cv-C/2018 ގެ [illegible] [illegible] [illegible] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 657/Cv-C/2018 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]."

[illegible] [illegible]. [illegible] "[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]" [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު:528/Cv-C/2018 ގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު:657/Cv-C/2018 ގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. ޝާހިދު ހުށަހެޅި ދަޢުވާގެ [illegible] [illegible]؛

> " [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 657/Cv-C/2018 ގެ [illegible] [illegible] [illegible] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 528/Cv-C/2018 ގެ [illegible] [illegible] [illegible]

ގޮތުގެ ކަނޑައެޅިފައިވުމުން، ބ.ސަލާމަތުފިހާރާގެ، މުޢާމަލާތު ޝާރިޒްގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާ މިމައްސަލަ
އިތުރަށް ކުރިއަށް ގެންދިޔަ ތަރުކާ ނިޒާމުކުރުން ކަނޑައެޅި، ބަލާފައިނުވާތީއެވެ."

މިފަދައިންނެވެ.

ޝާރިޒް އިސްތިޢުނާފުކުރި ޤަޟިއްޔާ:

97. ޝާރިޒްގެ ފަރާތުން އިސްތިޢުނާފު ކޮށްފައިވަނީ، އެއީ ސިވިލް ކޯޓުން ހުކުމްކުރި 528/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާ އެވެ. އެޤަޟިއްޔާގެ ނިންމުން ގޮތެވެ. ނަމަވެސް ޝާރިޒު ހުކުމްކުރި ޤަޟިއްޔާގައި އޭނާ އެދިފައިވާ ކަންކަމާއި ގުޅިގެން ނިންމި ގޮތެއް އެޤަޟިއްޔާއިން ފެންނަކަން ނެތެވެ. އެޤަޟިއްޔާ ނިންމުމުގައި އޭގެ، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 657/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާއިން، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 528/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާގައި އެދިފައިވާ ކަންކަމަށް ސަބަބުތަކުން ގޮތުގެ ކަންކަމާއިވާ ކަމަށެވެ.

އިސްތިޢުނާފުން ބަލަންޖެހެނީ ކޮން ޤަޟިއްޔާއެއް؟

98. އިސްތިޢުނާފުގެ ޖަވާބުގައި އިދިކޮޅު ފަރާތުން ފާހަގަކުރާ އެއްކަމަކީ، ޝާރިޒްގެ ފަރާތުން އިސްތިޢުނާފު ކޮށްފައިވަނީ ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު:528/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާ ކަމުގައި ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 657/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާއަކީ ޝާރިޒްގެ ފަރާތުން އިސްތިޢުނާފު ކޮށްފައިވާ ޤަޟިއްޔާއެއް ނޫންކަމުގައި އިންކާރުކޮށް، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު:657/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާއަކީ ކަނޑައެޅި ނިޔާގެ ބާރު ލިބިފައިވާ ޤަޟިއްޔާއަކަށްވާތީ، ޝާރިޒް އިސްތިޢުނާފުކުރި ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު: 528/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާ އިސްތިޢުނާފުން ބެލުމުގެ ތެރެއިން ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު:657/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާގެ ނިންމުން ނުބެލޭނެ ކަމަށެވެ. އެހެން އިދިކޮޅު ފަރާތުން، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު:657/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާއަކީ ކަނޑައެޅި ނިޔާގެ ބާރު ލިބިފައިވާ ޤަޟިއްޔާއެއްކަމެވެ.

99. އާންމު އުސޫލަކީ ހަމަޖެހުން ބަލާނީ އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތަށެވެ. އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތްތަކުގެ ތެރެއިން އެހެން ފަރާތްތަކެއްގައި ނިންމާފައިވާ ނިންމުންތަކެއް އިސްތިއުނާފުން ނުކުރެވޭނެއެވެ. ވީމާ، އެކަމުގެ ފާސްކުރުން ބަލާނީ ފަރާތަކަށް އުސޫލީ ގޮތުން ބަލައިގެން ފަރާތަކަށެވެ. އިސްތިއުނާފު ނުކުރާ ފަރާތްތަކުގެ ހައްޤު ބެލުމަށް ކުރިމަތިވާ އިސްތިއުނާފުގެ ހަމައެއް ނެތެވެ. އަދި އެއްކުރިމަށް ކަނޑައެޅި ނިޔާގެ ބާރު ލިބިފައިވާ ހުކުމެއްނަމަ، އެއްކުރި އެކުލެވޭ ދުވަ އޮންނަންޏާއި ހުކުމެއް އިސްތިއުނާފަކުގައި ގެނެސްދީން ފަރާތް ދިފާއުކުރަން ގޮތެވެ. ފަރާތުން ހަމައެކަނި ގޮތެއް. ފަރާތް ނަންބަރު:22/2010 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޯޓުތަކުގެ ޤާނޫނު) ގެ 77 ވަނަ މާއްދާއިން ބާރުދީފައި ވާތީއެވެ.[35]

100. މާނަމަ އުސޫލަކީ އެއީ ކަމެއްވާނީ، އިސްތިއުނާފުން ބަލައިގަތުމަށް ސާބިތު އިސްތިއުނާފުކުރި ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު:528/Cv-C/2018 ދައުވާއާ އެއް. އެދައުވާއާއެކު ބަލާއިރު، އެދައުވާގެ ހުކުމުގައި ބަޔާންކޮށްފައި އެބައޮ "... ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 657/Cv-C/2018 ދައުވާއިން ހިނގަމުން ދިޔާ ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 528/Cv-C/2018 ދައުވާގައި އޮތްފައިވާ ކަންކަމަށް ސަބަބުވެފައި ގެއްލުނު ކަނޑައެޅިފައި..." އެބަ ކަމަށް. އެހެން އިއްތިފާޤުނުވާ ދެފަރާތަށް، ސާބިތު ހުރިހާ ބައިވާ ދައުވާކުރެވުން ނިންމާފައި، އެދައުވާގައި ސާބިތު ހުރިހާ ކަންކަމާ ގެއްލުނު ކަންކަމަށް ބަދަލުދިނުމަށް، އަދި ސާބިތު ހުރިހާ ކަންކަމާއިއެކު ނިންމި ގެއްލުނު ބަދަލުދިނުމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާ ނަތީޖާ ދެކެނުލިބުނު، އެކަންކަމާއިއެކު ރިޢާޔަތްކުރި ގެއްލި ހުރިހާ ބަދަލުތަކުގެ ގެއްލުން ނިންމުނު ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު:657/Cv-C/2018 ގައި ކަމަށެވެ. ނަމަވެސް، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު:657/Cv-C/2018 ދައުވާ ނިންމި ގެއްލުމުގެ ޙައްޤުވެސް

---

[35] "ކޯޓުތަކުން ނިންމާ ނިންމުންތަކާ ގުޅިގެން ފާސްކުރެވޭ ހުކުމެއް ނުވަތަ އަމުރެއް އިސްތިއުނާފުކުރުމުގެ ކަންކަން ބަލާނީ ހައިކޯޓުން. ކޯޓުގެ ނިންމުންތަކާ ގުޅޭ އިސްތިއުނާފުތައް ހައިކޯޓަށް ހުށަހެޅިދާނެ ގޮތް، ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތުން، ޤާނޫނު އަސާސީގެ ދަށުން ޝަރީޢަތުގެ ގަވާއިދުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތަށް، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުތަކާއި ގަވާއިދުތަކުގައި ބުނެފައިވާ ގޮތުގެ މަތިން، ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ޤަރާރުތަކުގެ މަތިން، ސިވިލް ކޯޓުގެ ހުކުމްތަކާއި ގުޅޭ ތަފްސީލުތަކަށް ބަލާއިރު ސިވިލް ކޯޓުގެ ހުކުމްތަކާއި އަމުރުތަކުގެ ބަދަލުގައި އެ ކަމަށް ބަލާ ހިނގާނެ."

ތަނެއްގައި [illegible] ކުރި ގޮތަކީ ނުވަތަ އެކަށައެޅި ގޮތަކީ ސާބިތު ހުށަހެޅި ދަޢުވާއާއި ގުޅިގެން ނިންމި ގޮތެއްކަމުގައި ބަޔާންކޮށްފައެއް ނުވެއެވެ. އެ ޤަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފުކޮށްފައިވާ [illegible]، އެއްވެސް [illegible] ހުށަހެޅި ދަޢުވާއަށް ސާބިތު ހުށަހެޅި [illegible] ގޮތުގައި [illegible].

101. ވީމާ، ސާބިތު ހުށަހެޅި ޤަޟިއްޔާގެ ޙުކުމުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ [illegible] [illegible] [illegible] ގޮތުން ނިންމިގޮތް [illegible] [illegible] [illegible] އެއްވެސް [illegible] ހުށަހެޅި ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު:657/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާ ނިންމި ގޮތުގެ [illegible]. އެހެން ގޮތަކަށް [illegible] ސާބިތު އިސްތިއުނާފު ނުކުރާ ޤަޟިއްޔާގެ ނިންމުމަށެވެ.

އިސްތިއުނާފުކޮށްފައި ނުވާ ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު:657/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާއަށް [illegible]؟

102. [illegible] [illegible]، އިސްތިއުނާފު ނުކުރާ ޤަޟިއްޔާއެއްގައި ކަނޑައެޅިފައި އޮތް ގޮތުގެ [illegible] އިސްތިއުނާފުން [illegible]. ނަމަވެސް ސާބިތުގެ ފަރާތުން ދަށު ކޯޓަށް ހުށަހަޅައި [illegible] އިސްތިއުނާފު ކޮށްފައިވާ ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު:528/Cv-C/2018 [illegible] ޤަޟިއްޔާގެ ނިންމުން ދަށު ކޯޓުން [illegible] ސާބިތުގެ ފަރާތުން އިސްތިއުނާފު ނުކުރާ ޤަޟިއްޔާއެއްގައި ވާހަކަ [illegible] [illegible] ކަންތައްތަކާއި [illegible] [illegible].

103. ވީމާ، އިސްތިއުނާފު ކޮށްފައިވާ ޤަޟިއްޔާގެ ޙުކުމުގެ ބާރުން، އެޤަޟިއްޔާއާއި ގުޅިގެން [illegible] ކަނޑައެޅި ގޮތް [illegible] [illegible] [illegible] މިގޮތުން، [illegible] [illegible] [illegible] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު:657/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާއަށެވެ. އެޤަޟިއްޔާއަށް ނުބަލައި، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު:528/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފުކުރުން ބޭނުން ގޮތެއް ނުވެއެވެ. ވީމާ، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު:657/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާގެ ނިންމުމާއި އެޤަޟިއްޔާގައި ދަށު ކޯޓުގެ ފަނޑިޔާރު

ފާހަގަކޮށްފައިވާ ކަންކަމަށް ބެލުމަކީ އިންސާފު ޤާއިމުކުރުމަށްޓަކައި ކޮންމެހެން ކުރަންޖެހޭކަމެއް ކަމުގައި ނުދެކެ އަހަރެންނަކަށް ބަލައިގެން ނުވެއެވެ.

104. މީގެ އެއްސަބަބަކީ، އިސްތިއުނާފުކޮށްފައިވާ ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު: 528/Cv-C/2018 މައްސަލައާއި ގުޅިގެން ދަށު ކޯޓުގެ ފަނޑިޔާރު ނިންމި ގޮތެއް ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު:657/Cv-C/2018 މައްސަލައަށް ނިސްބަތްވައި، އެހެން ކޯޓުގެ ބަލައި ހިފެހެއްޓުމުގެ ވަރަކަށް ހާމަވާނެހެން، ފެންނަން ގޮތެއް ނެތުމެވެ. ސިވިލްކޯޓުގެ ނަންބަރު:528/Cv-C/2018 މައްސަލައާއި ގުޅިގެން ނިންމި ގޮތް އަންނާނީ، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު:657/Cv-C/2018 މައްސަލައިގައި ކަމަށް ދަށު ކޯޓުގެ ފަނޑިޔާރު ބުނެފައި އޮތުމުން އަދި އެކަމަށް ބާރުދޭފަދަ އެއްވެސް ހެއްކެއް ނުވަތަ ދަލީލެއްވެސް ބުނެފައި އޮތުމުން، އެ މައްސަލައަށް ނިސްބަތްވައި ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު:528/Cv-C/2018 މައްސަލާ އިސްތިއުނާފުކުރީ ބެލުން ގޮތެއް ނެތުމުން، އިސްތިއުނާފުގެ ޤާނޫނު އުސޫލު މިއީ ކަމެއްބެލުން ގޮތެއް ނިންމާފައިވަނީ، އިސްތިއުނާފުކުރި މައްސަލާ އިސްތިއުނާފުން ބެލުނީ ކަމަކަށް ނުވާނެއެވެ. އަދި އެއީ އަދުލުވެރި ގޮތެއްކަމަށްވެސް ނުވެއެވެ.

105. ހަމައެހެންމެ، ސިވިލް ކޯޓުގެ 528/Cv-C/2018 މައްސަލާގެ ޝަކުވާ ބަލާފައި، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު:657/Cv-C/2018 މައްސަލައިގައި ސާބިތުވެފައިނުވާ ފާހަގަކުރެވުނުކަމާއި އެމައްސަލާގެ ޝަކުވާގެ މައްސަލަ ކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައި އޮތުމުން، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު:657/Cv-C/2018 މައްސަލާ އިސްތިއުނާފު ކުރެވިފައި ނެތުމުގެ ސަބަބުން، އެމައްސަލާގެ ޝަކުވާގެ ކަނޑައެޅި ނިޔާގެ ބާރު ލިބިގެން، އެޝަކުވާގެ ފާސިލުކުރެވުމަށްޓަކައި ދަށު ކޯޓުން ފާހަގަކުރި ކަންކަމުގެ މައްސަލަ ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު: 528/Cv-C/2018 މައްސަލައިން ބެލުމީ އެކަންކަމާއިމެދު މި އިސްތިއުނާފުން ގޮތް ކަނޑައެޅިގެންނާއިރު، މިހާރު ކަނޑައެޅި ނިޔާގެ ބާރު ލިބިފައިވާ 657/Cv-C/2018 ގެ ޝަކުވާގެ ދަށު ކޯޓުގެ ފަނޑިޔާރު ފާސިލުވި ގޮތާއި ފާހަގަނުކުރި ސަމާލުކަމާގެ މައްސަލަ ހައިކޯޓުން ގޮތެއް ކަނޑައެޅުނުއެވެ. އަދި ނަތީޖާއަކީ،

ޑިސްޓާބުނުކުރާ ފަސީހަތާގެ ގުޅުން ހިނގާ ސަރަހައްދުތަކުގެ ބެހެއްޓުމަކަށް ހަރަދުކުރާނީވެސް ދިޔުން ނުވަތަ ކުރިކަރުވެސް ދިޔުމެވެ.

ޝާހިދުގެ ފަރާތުން ދަށު ކޯޓުގައި އެދުނު ކަންކަން:

106. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު:528/Cv-C/2018 ދަޢުވާ، އަލްޙާޖް ހުސައިންޝިހާބު، ޝާހިދުގެ ފަރާތުން އެދިފައިވާ ކަންކަމަކީ ކޯޓަށްދީފައި މިދަޢުވާ ނިންމި ރިޕޯޓުގައި ފާހަގަކޮށްފައި އެއް ބިން ނުކުތާގެ ތެރެއިން އެއްވެސް ނުކުތާއެއްގައި ދަށު ކޯޓުގެ ފަނޑިޔާރު ބަލާފައި ނުވުމެވެ. ހަމައެހެންމެ، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު:657/Cv-C/2018 ދަޢުވާ ނިންމި ގޮތުގެ ރިޕޯޓުގައި ފާހަގަކޮށްފައިވާ ފުރަތަމަ ނުކުތާއާއި ދެވަނަ ނުކުތާ އާއި އަދި ތިންވަނަ ނުކުތާގެ (ހ)، (ށ)، (ނ)، (ރ)، (ބ)، (ޅ)، (ކ)، (އ)، (ވ) އަދި (މ) ގައި ފާހަގަކޮށްފައިވާ އެއްވެސް ކަމެއްގައި އެކަމަކު، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު:528/Cv-C/2018 ދަޢުވާއާއި ގުޅިގެން ފާހަގަކޮށްފައިވާކަމަށް ނުވަތަ ނިންމާ ގޮތެއްކަމަށް ކަނޑައެޅިފައިވާކަމުގައި ނުވެއެވެ. އެދަޢުވާ ނިންމި ގޮތުގެ ރިޕޯޓުގެ އެއްވެސް ބަޔެއްގައި އަދި ބެލުމުގައިވެސް، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު:528/Cv-C/2018 ދަޢުވާއާވެސް ގުޅުވައިފައެއް ނުވެއެވެ. އަދި ހުކުމްކުރުމުން ދެފަރާތުން ގޮތެއް، މި ދެ ދަޢުވާއާއި ގުޅިގެން ހުކުމްކުރުމުގެ ކަމުގެ ތުހުމަތު ބާރުލިބިގެންވާ އެރިޔާ، ޝާހިދުގެ ފަރާތުން މި ދެ ދަޢުވާ އެއްކޮށްގެން އަމަލުކުރެވޭނެ އުސޫލެއް ބުނެދެވޭ ކަމެއް ނުވެއެވެ، އެއީ ދަޢުވާ ކަނޑައެޅި ދަޢުވާގެ ގޮތުގައި މި ދެ ދަޢުވާގެ ހުކުމުގައި އެކަށައެޅިފައިވާ ބައެއް ނުފެންނަކަށް ނުވުމެވެ. ވީމާ، މި ދެ ދަޢުވާގެ ސަބަބުތައް ހިންގައި ފައިސާކުރާ ބަދަލުކުރެވިގެން ކަމަށް ބުނެވޭނެ ކަމަކަށް ނުފެނުނެވެ.

107. ނަމަވެސް ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު:528/Cv-C/2018 ދަޢުވާގެ ޙުކުމް ތަންފީޒު އެކުލެވޭގައި ބަޔާންކޮށްފައި އެވެ؛

"ދެންނެވި ޝަރުޠުތަކާ ކަންކަން އެބޭން ހުރުމުން، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 657/Cv-C/2018 ގެ ޤަޟިއްޔާއިން ހިނގަމުން ދިޔަ ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 528/Cv-C/2018 ގެ ޤަޟިއްޔާގައި އެދިފައިވާ ކަންކަމަށް ބަލައިގަތުން ގޮތުގެ ކަނޑައެޅުއްވުމުން، ބަސަރަހައްދުގެ/ޤާނޫނު، ދަޢުވާގެ ސާބިތުވާ ފަރާތުން ހުށަހެޅުއްވި މިޢުއާމަލާތު އިޖުރާއަތު ކުރިއަށް ގެންދަން ބަލާއިރު ނުވަތަ ކަނޑައެޅުމަށް ބުނެދޭ."

މިފަދައިންނެވެ.

108. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 657/Cv-C/2018 ގެ ޤަޟިއްޔާގެ ހުކުމުގައި، އިސްތިއުނާފު ކޮށްފައި މިވާ ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 528/Cv-C/2018 ގެ ޤަޟިއްޔާއިން ސާބިތު އެދިފައިވާ ކަންކަމަށް ބަލައިގަތުމުގެ ގޮތުގެ ކަނޑައެޅުއްވުމުގައި ބެލެވިފައިވާކަމަށް، ދެޤަޟިއްޔާ އެއްކޮށް ފައިސާގެ ދަޢުވާކަން ބަލައިގަތުމަށް ކުރި ކަމަށް ބެލޭ ކަމެއް ނޫނެވެ.

109. ގުޅިފައިވާ ދެ ޤަޟިއްޔާއެއް ވަކިން ހިންގައި އެއް ޙުކުމެއް ދިނުމާ ބެހޭގޮތުގައި ނޫނީ، ނޫނީ ގުޅިފައިވާ ދެ ޤަޟިއްޔާއެއް އެއްކޮށް ހިންގައި، ވަކިން ދެ ޙުކުމެއް ދިނުމާ ބެހޭގޮތުގައިވެސް، ދައުވާކުރާ ފަރާތުގެ ދައުވާ ނުވަތަ ދަޢުވާގެ ދައުވާ އާއި އޭގެ ޖަވާބު، ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުމާއި އެހެނިހެން ތަހުގީގުތައް، ނިކަންނަ އެންމެހައި ބުރަ ސާބިތުކުރުމުގެ ދައުވާ ޖެހޭ. ދައުވާ ސާބިތުކުރުމުގެ ބުރަ އެންމެނަށް ދައުވާކުރާ ފަރާތަށް ކަމަށްވާއިރު، އަދި ދައުވާކުރާ ފަރާތުގެ މަސައްލަ ބެލުމުގައި ދައުވާގެ ދައުވާ ހަމަހަމަ ފަރާތްތަކުގެ ހައްޤުތައް ކަށަވަރުކޮށްދިނުން ދައުވާކުރާ ފަރާތުން ދައުވާ ސާބިތުކުރުމުގެ ހަމަހަމަ ހިމާޔަތް ދެއްވުމަށް ދައުވާ ދައުވާކުރާ ފަރާތުގެ ޙައްޤުތައް ރައްކާތެރިކޮށް ބާއްވަން ޖެހޭ ހަމަހަމަކަމާއެކު. މިކަންކަން ފައިސާގެ ދަޢުވާއެއް ފަދަ ގޮތް ޤަޟިއްޔާ ސާބިތުކުރުމުގެ ދަރުމަވަރު. މިކަންކަން ޤަޟިއްޔާ ސާބިތުކުރުން ނުދިސޭ، އެހެން މިގޮތަށް ކަމަކަށް ޤާނޫނީގޮތުން ވަކި ޤަޟިއްޔާގައި ދިޔުމާއި އަކަންކަން އެއްކޮށް ހިންގުމަށް ދެއްކޭނެ ބުރަހިލާފަށް އަންނަ ގޮތެއް ނޫނެވެ. ނަމަ، ވަކި ދެ ޤަޟިއްޔާއެއް ނިންމާފައިން، އިންނިންމާފައި އެއްކޮށް ދެ ޤަޟިއްޔާއާއި އެދިފައިވާ ކަންކަމަށް ކަނޑައެޅޭ ނިޔާކަމުން ފަސްޖެއްސެވި، އަކަސަރުއަދާން ގޮތެއް އެ ޤަޟިއްޔާގައި

އެދިފައިވާ ކަމާއި ގުޅުވައި ބަޔާންކުރި ގޮތް [illegible] [illegible] [illegible] ކޮންމެވެސް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ޖެހެއެވެ.

110. ޝާހިދު ހުސައިނު ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 528/Cv-C/2018 ދަޢުވާގައި އޭނާ އެދިފައިވަނީ މައިގަނޑު ދެކަމަކަށެވެ. ފުރަތަމަ ކަމަކީ، ދެފަރާތުގެ ދެމެދުގައި އޮތް ކޮންޓްރެކްޓް ފްރަސްޓްރޭޓް ވެއްޖެކަމަށް ކަނޑައަޅައި ދިނުމެވެ. ދެވަނަ ކަމަކީ، ޝާހިދު [illegible] [illegible] އެއްގޮތަށް [illegible] ހުސްކުރުމުން، [illegible] ޝާހިދު ގެއްލުންތަކަށް ބަދަލު ނަގައި ދިނުމެވެ.

111. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 528/Cv-C/2018 ދަޢުވާގެ ހުކުމުގައި އޮތީ، މިމައްސަލަ އިތުރަށް ކުރިއަށް ގެންދާނެ ގޮތެއް ނެތްކަމަށް ކަނޑައަޅައި ނިންމާފައެވެ. ސަބަބަކީ، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 657/Cv-C/2018 ދަޢުވާއިން ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 528/Cv-C/2018 ދަޢުވާގައި އެދިފައިވާ ކަންކަމަށް ޝަރީޢަތުން ގޮތެއް ކަނޑައަޅައިދީފައިވާ ކަމަށް ބުނެއެވެ.

އެއްބަސްވުންތައް ފްރަސްޓްރޭޓް ވެއްޖެކަމަށް ބުނެ ޝާހިދު ހުސައިނު ހުށަހެޅުން:

112. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު: 528/Cv-C/2018 ދަޢުވާގައި، ޝާހިދު ހުސައިނު، ދެފަރާތުގެ ދެމެދުގައި ކުރެވިފައިވާ އެއްބަސްވުންތައް ފްރަސްޓްރޭޓް (frustration of the contracts) ވެފައިވާ ކަމަށްބުނެ އެކަމަށް ޝަރީޢަތުން ގޮތް ކަނޑައަޅައި ދިނުމަށް އެދިއެވެ. ޝާހިދު ހުސައިނު ދަޢުވާ ސާބިތު ކުރުމަށް ޝާހިދުގެ ފަރާތުން، ސިވިލް އިންޖިނިއަރެއް ގެ ރިޕޯޓާއި [illegible] [illegible] އެނގެއެވެ. މިހެނިހެން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ނަމަވެސް ޝާހިދު ހުސައިނު ދަޢުވާއަށް ގޮތް ކަނޑައަޅައިދިނުން ކަމަށް ދެން ކޯޓުން ބުނީ ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 657/Cv-C/2018 ދަޢުވާގައިއެވެ.

113. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު:657/Cv-C/2018 ގެ ޤަޟިއްޔާގައި ޝާކިރުއަކީ ދަޢުވާ ރައްދުވާ ފަރާތެވެ. ދަޢުވާކުރި ފަރާތެއް ނޫނެވެ. އެ ޤަޟިއްޔާގައި ބެލުނު ދަޢުވާއަކީ، ދެފަރާތުގެ ދެމެދުގައި ހެދި އެއްބަސްވުމާއި ޝާކިރު ޚިލާފުވެއްޖެކަމަށް (breach of the contracts) ބުނެ އެމް.އެން އިން ކުރި ދަޢުވާއެކެވެ. ވީމާ، މިދަޢުވާ ސާބިތުކުރުމުގެ ބުރަ އޮތް ފަރާތަކީ އެމް.އެން އެވެ. ޝާކިރުގެ ދަޢުވާއަކީ، އެމް.އެން އިން ބުނާ ގޮތަށް އެއްބަސްވުމާއި ޚިލާފުވީ ނޫނަން ދިފާޢުގެ ގޮތުން ސާބިތުކުރުމަށް ހުށަހެޅި ދަޢުވާއެކެވެ. އެކަން ސާބިތު ކުރުމުގެ ބުރަ އޮތް ފަރާތަކީ ޝާކިރު އެވެ. އަދި، ޝާކިރު ހުށަހެޅި ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު:528/Cv-C/2018 ގެ ޤަޟިއްޔާއިން ކުރިއަށް ގެންދިޔަ ދަޢުވާ ސާބިތު ކުރުމުގެ ބުރަ އޮތީ އެ ޤަޟިއްޔާގައިވެސް ހުށަހެޅި ފަރާތެވެ.

114. ޝާކިރުގެ ބަޔާނުންނާއި އެމް.އެންގެ ބަޔާނުން ހުށަހެޅި ދެ ދަޢުވާއަކީ އެއް އެއްބަސްވުންތަކުގެ މައްސަލައެއް ބިނާވާ ކަންތައްތަކެއްކަމަށް ދެއްކުމަށް ދަޢުވާ ދެކޮޅު ދި ދަޢުވާއިއްޔާކަން ބަލާގޮތުން، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު:657/Cv-C/2018 ގެ ޤަޟިއްޔާގެ ޙުކުމުގެ ޚުލާޞާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކުރައްވާފައިވަނީ އަންނަނިވި ވިދާޅުވެފައެވެ:

> "...މިކަން މިގޮތުގައި ހިނގައިފައިވާ ދަޢުވާތަކުގެ ފަރާތްތަކުން އެއްބަސްވުމާއި ޚިލާފުވުމުގެ ސަބަބުން ކަމަށްވާއިރު
> ދަޢުވާކުރި ފަރާތުން (އެމް.އެން) ބުނެދީ، މިކަމުގެ ދެފަރާތުގެ ދަޢުވާތަކުގެ ފަރާތުން (ޝާކިރު) ދައްކާ ސަބަބު
> ބުރަދާކުރުމައި، އަޅުގަނޑު ބުނެދެވޭ ސަބަބު ކަމަކީ ދަޢުވާތަކުގެ ފަރާތުގެ ބުނުމަކީ އެއްބަސްވުންކަމައި
> ބަރަބަރުކޮށް އިޢުތިރާފުވެ ޤާނޫނީ ގޮތުން ސަބަބުން ދިމާވި މަސްއޫލިއްޔަތު ޢަމަލުކުރުމުގައި އެކަށީގެންވާ ވަރަކަށް
> ކަމުގައި ދަޢުވާތަކުގެ ފަރާތުން ދެކެވޭ ކަމުގައި 08(އަށެއް) މަސްދުވަސް ދިގުލަދީފައި ނެތް ހުސްކުރުމަށް
> އެކުލެވިފައި، އަދި މިއީ އެއްބަސްވުމަށް އެއްބަސްވުންތައް ފަސްކޮށް (frustrate) ވެ، އެއްބަސްވުންތައް
> ނިމުމަކަށް އަންނަނީވެސް ސަބަބަކާގައި ދަޢުވާތަކުގެ ފަރާތުން ބުނާގޮތައިދި...."

މިފަދައިންނެވެ.

115. ޝާހިދުގެ ފަރާތުން ހުށަހެޅި މައްސަލާގެ ކުރިން ސިވިލް ކޯޓުން ނިންމީ އެމް.އެފްގެ ފަރާތުން ހުށަހެޅި މައްސަލައެވެ. އެމައްސަލާގައި ނިންމީ ޝާހިދު އެއްބަސްވުމާއި ޚިލާފުވީ ކަމަށެވެ. [illegible] [illegible]، ދެފަރާތުގެ ދެމެދުގައި އޮތް އެއްބަސްވުން ފަސްޚުކޮށްދީ [illegible]، އެކަން ސާބިތު ކުރުމަށް ޝާހިދު ހުށަހެޅި ސިވިލް އިންޖިނިއަރުގެ ރިޕޯޓުގެ މައްޗަށް ބުރަވެފައެވެ. އެމް.އެފްއިން ހުށަހެޅި ދަޢުވާ ސާބިތު ކުރުމަށް ހުށަހެޅި ހެކީގެ [illegible] [illegible]. ހަމައެއާއެކު، ޝާހިދުގެ ފަރާތުން ހުށަހެޅި ދަޢުވާ ސާބިތު ކުރުމަށް ހެކީގެ ގޮތުގައި ހުށަހެޅި ސިވިލް އިންޖިނިއަރެއްގެ ރިޕޯޓު [illegible] އެމް.އެފްގެ ފަރާތުން ހެކި ހުށަހެޅިކަން އެނގެން ނެތެވެ.

116. ދެން މިމައްސަލާގައި ސިވިލް ކޯޓުން ބުނެފައިވަނީ،

> "...ހުށަހެޅި [illegible] މި މައްސަލާގައި، ދަޢުވާކުރާ ފަރާތުން ބުނާ ފަދައިން ދެފަރާތުގެ ދެމެދުގައި ވެވުނު އެއްބަސްވުންތަކާ ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތުން ޚިލާފުވެފައިވާ ނުވަތަ ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތުން ބުނާ ފަދައިން އެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، މި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]."

މިފަދައިންނެވެ.

އެއްބަސްވުން ފަސްޚުކޮށްދީ ނުވާކަމަށް ކަނޑައެޅުމާއި އެއްބަސްވުމާއި ޚިލާފުވެފައިވާ ކަމަށް ކަނޑައެޅުން:

117. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު:657/Cv-C/2018 މައްސަލާގެ [illegible] [illegible] [illegible] ބަލާއިރު، އެމައްސަލާގައި ސިވިލް ކޯޓުން ކަނޑައަޅާފައިވަނީ ޝާހިދު އާއި އެމް.އެފްއާ ދެމެދު ވެވުނު އެއްބަސްވުމެއްވެސް ފަސްޚުކޮށް ނުވާ ކަމަށެވެ. އެކަމުގެ ނަތީޖާއެއްގެ ގޮތުން އެއްބަސްވުމާއި ޝާހިދު ޚިލާފުވީ ކަމަށެވެ. އެމް.އެފް އިން ހުށަހެޅި ދަޢުވާ ސާބިތު ކުރުމަށް އެމް.އެފް އިން ހުށަހެޅި ހެކި ފެންނަކަށް ނެތެވެ. އެއްބަސްވުމުގައި ފަސްޚުކުރުމުގެ ނުވާކަމަށް ކަނޑައެޅިފައިވާތީ، އެމް.އެފް އިން

ކުރި ދައުވާ ސާބިތު ކުރުމަށް ހުށަހެޅި ހުރި ވަޒަން ކުރުމަކާއި ނުވަތަ އެއްބަސްވުމާއި [illegible]
[illegible] ސާބިތުވާން ކަމަށް ކަނޑައަޅާނެ ހަމައެއްވެސް ނެތެވެ.

118. ދަށުކޯޓުގެ ދެފުށުގައި ވެފައިވާ އެއްބަސްވުންތައް [illegible] ނުވާކަމަށް ސިވިލް ކޯޓުން ނިންމި
ނިންމުމަށް ވާސިލުވުމަށް ފާހަގަކޮށްފައިވާ ކަންކަމަށް ބަލާއިރު ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ،

"...ކަމުގެ ތަޖުރިބާކާރުން (ސިވިލް އިންޖިނިއަރުން) [illegible] [illegible] ނޯޓިސްގައި ދައުލަތުގެ ފަރާތުން ދައްކާފައިވާ [illegible] މި [illegible] [illegible] ދައްކާފައިވާ ފަރާތުން (ސައިޓް [illegible]) 4 ގެ [illegible]) ހުށަހެޅި އެރިޕޯޓް އިންޖިނިއަރިންގ ޑިޕާޓްމަންޓް [illegible] ރިޕޯޓް (CONDITION ASSESEMENT OF THE H.SOUTH REEF) ކަމުގައި [illegible] މި ރިޕޯޓަށް [illegible] [illegible] މި ރިޕޯޓުގައި [illegible] ދައްކާފައިވާ ފަރާތުގެ [illegible] [illegible] އެރިޕޯޓް އިންޖިނިއަރިންގ ޑިޕާޓްމަންޓް [illegible] ފަރާތުން [illegible] ރިޕޯޓަށް [illegible] އަދި މި ރިޕޯޓް [illegible] ފަރާތުން [illegible] ސިވިލް އިންޖިނިއަރުންގެ [illegible] ކަމުގައި [illegible] އިންޖިނިއަރިންގ [illegible] މިފަދަ ރިޕޯޓު [illegible] [illegible] ހުރި ފަރާތުން ރިޕޯޓް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކަމުގައި [illegible] [illegible] ދުވަހު އެރިޕޯޓް އިންޖިނިއަރިންގ ޑިޕާޓްމަންޓް ޑިރެކްޓަރ 02 (ދޭއް) އިންސްޕެކްޝަން [illegible] [illegible] ކުރިއަށް ގެންދާފައިވާކަމާއި، [illegible] [illegible] [illegible] އިންސްޕެކްޝަން [illegible] ގެންދާފައިވަނީ 20 ނޮވެމްބަރ 2015 ގައި ކަމާއި އަދި [illegible] އިންސްޕެކްޝަން [illegible] ގެންދާފައިވަނީ 26 ސެޕްޓެމްބަރ 2017 ގައި ކަމާއި، މިއިންސްޕެކްޝަންތަކުގެ [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ސިވިލް އިންޖިނިއަރ [illegible] 27 ސެޕްޓެމްބަރ 2017 ގައި [illegible] އެރިޕޯޓް އިންޖިނިއަރިންގ ޑިޕާޓްމަންޓްގެ [illegible] ރިޕޯޓް (CONDITION ASSESEMENT OF THE H.SOUTH REEF) އަށް [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކަމުގައި [illegible] [illegible] ރިޕޯޓް [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ދައްކާފައިވާ ފަރާތުން މި [illegible] [illegible] [illegible] ނުކުތާއެވެ،

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 2017 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 05 އޮގަސްޓް 2017 [illegible] [illegible] 08 (އަށެއް) [illegible] [illegible] [illegible] ދައްކާފައިވާ ފަރާތުން [illegible] [illegible] [illegible] 05 އޮގަސްޓް 2017 ގައި [illegible] [illegible] ދައްކާފައިވާ ފަރާތުން ހުށަހެޅި އެރިޕޯޓް އިންޖިނިއަރިންގ ޑިޕާޓްމަންޓްގެ އެސެސްމަންޓް ރިޕޯޓުގައިވާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] (ނޯޓިސްގައިވާ [illegible] ކުރުމުގައިވާ 05 އޮގަސްޓް 2017 ގައި) ދަށުކޯޓުގެ ދެފުށުގައި ވެފައިވާ އެއްބަސްވުންތަކުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ދައްކާފައިވާ ފަރާތުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ދައްކާފައިވާ ފަރާތުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކަމުގައިވާތީ، ދައްކާފައިވާ ފަރާތުގެ މި [illegible] ދަށުކޯޓުގެ ދެފުށުގައި ވެފައިވާ އެއްބަސްވުމާއި، އަދި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، ދަށުކޯޓުގެ ދެފުށުގައިވާކަމުގައި ކުރި

އެއްބަސްވުންތަކުގައި ނިމުމަކަށް އައުމުގެ [illegible] ދަށުފަރާތުގެ ފަރާތުން [illegible] އެއްބަސްވުންތަކުގައި ވާޖިބު
[illegible] ދިޔުން ނުރުހުންކަމާއި، މިކަން [illegible] ހިނގުމުގެ [illegible] ދައުވާކުރާ ފަރާތުން ބަލަން ފަރާތުން
އެއްބަސްވުމާ [illegible] ދައުވާލިބޭ ފަރާތުން [illegible] އެއްވެސް އެއްގޮތްނުވާ އެހެން އޮންނަކަމާއި،
އޮންނަކަން ދައުވާލިބޭ ފަރާތުގެ މި އަދުވާ [illegible] ދައުވާކުރާ ފަރާތުން ފަރާތް އެއްގޮތް ދަށުފަރާތް ދައުވާލިބޭ
ފަރާތުގެ [illegible] [illegible] ދައުވާކުރާ ފަރާތުން [illegible] އެއްގޮތް އޮންނަކަމެވެ."

މިގޮތައް ނިންމެވެ.

119. މަތީގައި ބަޔާންކުރި ނިންމުމުން، ދެފަރާތުގެ ދެމެދުގައިވާ އެއްބަސްވުންތަކުގައި ވާޖިބު ބަޔަކަށް [illegible] ނުދާކަމަށް ސިވިލް ކޯޓުން ބުނެފައިވަނީ، އެވެ.އެފް އިން ހުށަހެޅި ދައުވާގެ ދިފާޢު ސާބިތު ކުރުމަށް ސާޢިދު ހުށަހެޅި ރިޕޯޓް ސިވިލް އިންޖިނިއަރ ދިރާސާ ކުރި ދިރާސާގެ ޝާހިދުގެ ފަރާތުން ދިރާސާ ރިޕޯޓް ހަމައެކަނި ބަލައިގަންނަކަށް އޮތްކަމެއް. ސިވިލް އިންޖިނިއަރގެ ރިޕޯޓް، ސާޢިދު އެއްބަސްވުމުގެ މުއްދަތުގައި ބޭނުން އެވ.އެފް އިން ހުށަހެޅި ދައުވާ ސާބިތު ކުރުމަށް އެވ.އެފް އިން ހުށަހެޅި ހުށަހެޅުނެވެ.

120. ސިވިލް ކޯޓުން ފާހަގަކޮށްފައިވާ، ސިވިލް އިންޖިނިއަރ ރަށު ދިނުމުގެ ރިޕޯޓުން ސާޢިދު ބަޔާން ހުށަހެޅުނު ރިޕޯޓް ފޮނުވާފައިވާ، ރިޕޯޓް ފޮނުވުމުން، އެއްބަސްވުން ފުރަސްޖެކްޓް ފުރައި އޮތްކަމަށް ނިޔަލަށް ކަމަށެވެ. ހަމައެއާއެކު ސިވިލް ކޯޓުގެ މި ނިންމުމުގައި، މި އިމާރާތް ދި ފަރާތުގެ މަތިން ސިވިލް އިންޖިނިއަރން އިންސްޕެކްޝަން ކުރިކަން ބައްލަވާފައެވެ. އަދި މި ރިޕޯޓު، ހަވާގެ ގޮތުގައި ސާޢިދުގެ ފަރާތުން ބަޔާނާއި ހުށަހެޅި ކަމަށްވެސް ބައްލަވާފައެވެ. މީގެ، މިހެން ތަޖުރިބާކުރި ރިޕޯޓަކީ ސާޢިދު ހުށަހެޅި ދައުވާ ސާބިތުކުރާ ބޭނުމުގައި ގޮތުގެ ގޮތުންނެއް، އެވ.އެފް އިން ހުށަހެޅި ދައުވާ ސާބިތުކުރުމަށް އެވ.އެފް އިން ހުށަހެޅި ހިތަށްއެރުނު އެއްޗެއް ނޫން ކަމުގައެވެ.

121. ސާޢިދުގެ ފަރާތުން ހުށަހެޅި ބައްލަވައިދެއް ރިޕޯޓަށް ބަލައިލި އެރިހޯދުމައި ފާހަގަކޮށްފައި ވެނީ؛

“From the first inspection it can be seen that the columns have major damages due to rusting of steel which may be due to bad workmanship during the construction. The damages caused to the columns are so major that design strength of the columns have lost considerably making the building unsafe to be inhabited. The owners repaired the columns by removing the loose concrete and plastering with river sand and cement mortar to further stop the deterioration of the columns. However, this method of repair will not increase the strength of the columns that have already been lost due to rusting of the reinforcement bars and due to spalling of concrete. The further cracks that have started to be formed on repaired columns may be due to reduced strength of columns or due to inefficiency of the repair method in stopping the corrosion of columns. Since cracks are forming on repaired columns it may be the failure of the columns are near and therefore the integrity of the building is in question".

މިފަދައިންނެވެ. އެއަށްފަހު ސިވިލް އިންޖިނިއަރ ރިކޮމެންޑް ކޮށްފައިވަނީ:

"Since the faults are in main columns holding the building safely, it is highly recommended to vacate the building immediately and perform a major repair under the guidance of a structural engineer such that the columns can gain its strength and safeguard the building."

މިފަދައިންނެވެ. ވީމާ، ސާބިތު [illegible]

[illegible]

[illegible]

122. ޤާނޫނު ނަންބަރު: 4/91 ([illegible] ޤާނޫނު) ގެ 11 ވަނަ މާއްދާގައި [illegible]

[illegible]

[illegible] 11- (ހ) [illegible]

(ށ) [illegible]

[illegible] (ނ) [illegible]

[illegible]

123. މަތީގައިވާ ޤާނޫނީ ނަޒަރުން ބަލާއިރު، ކޮންޓްރެކްޓެއް ފްރަސްޓްރޭޓްވާނީ އެ ކޮންޓްރެކްޓް ކުރުމަށްފަހުގައިކަން (after the contract) އެނގެއެވެ. އަދި އެއްބަސްވުމުގެ މައްސަލަ ކޮންޓްރެކްޓް ބާކީ ހުރި ތަފާތުވުމުގެ މުހިންމު ބަދަލު ބަދަލުވުމުންކަން (radical change) އެނގެއެވެ. އަދި ހަމައެހެންމެ، އެކަށީގެން ބަދަލުވުން މުޅިއެއް ކުރިން ކަމަކު ނުވަތަ ހާލަތެއް ކޮންޓްރެކްޓްގެ ބައިވެރިންނަށް ނޭނގޭ ނުވަތަ ކޮންޓްރެކްޓްގެ ބައިވެރިންގެ ކުށެއް އެކަމުގެ މައްޗަށް ނެތި (without default of the parties) ކަމެއް ނުވަތަ ހާލަތަކަށް (unforeseen event) ވާންޖެހޭކަން އެނގެއެވެ.

124. މަތީގައި ބަޔާންކުރެވުނު ޤާނޫނީ ނަޒަރުން އެނގޭ އަސްލުކަމުގައި، ޤާނޫނީގޮތުން ޓީމް ނުނިމުނުއިރު ކޮންޓްރެކްޓް ފްރަސްޓްރޭޓްވީ ބާޠިލުވާން ސަބަބު ނުކުރެވޭ. ހަމައެކަނި، ކޮންޓްރެކްޓްގެ ބައިވެރިއެއްގެ އިޚްތިޔާރުން ނުވަތަ އެހެން ކުރެވޭ ކަމަކުން ފުރިހަމަ ހާލަތުގައި ފްރަސްޓްރޭޝަންގެ ހާލަތެއް ނުކުރެވޭނެ ކޮންޓްރެކްޓްތަކެއް ޤާނޫނުން އެނގެއެވެ.[36] މިގޮތުން، ކޮންޓްރެކްޓެއް ފްރަސްޓްރޭޓް ވާނީ ހާލަތުތަކުގެ ކޮންޓްރެކްޓްތަކެއް ޤާނޫނުގައި ބަޔާންކޮށްފައެވެ. މިސާލަކަށް، ޤާނޫނީ ގޮތުން ކުރަން ނުކުރެވޭ ސަބަބުން (legal impossibility) ނުވަތަ ހާލަތުގެ މައްޗަށް ފުރިހަމަކުރުމަށް ސަބަބުން (phyiscal impossibility) ކޮންޓްރެކްޓްގައިވާ ގޮތުގެ މަތިން އަމަލުކުރުމަށް ނުކުރެވިއްޖެ ކޮންޓްރެކްޓް ފްރަސްޓްރޭޓް ވާނެ ހާލަތްތަކެވެ.[37]

125. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު: 657/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާގައި، ޝާކިރު ޢާމިރު އެލް.އެމް.ވީ ދެމެދު ވެފައިވާ އެއްބަސްވުމެއް ފްރަސްޓްރޭޓްވެފައި ނެތްކަމަށް ހުކުމް ކުރީ އެންމެ ނުކުޅެދުމެއްގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށެވެ. އެއީ ސިވިލް އިންޖިނިއަރ ހ.ސަމްޑީއަރު ދުވަސް ފަހަކުން އިންސްޕެކްޝަންކުރުމަށްފަހު، އިމާރާތް ދިން

---

[36] ޤާނޫނު ނަންބަރު:4/91 (ކޮންޓްރެކްޓްތަކާބެހޭ ޤާނޫނު)ގެ 22 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ)

[37] ޤާނޫނު ނަންބަރު:4/91 (ކޮންޓްރެކްޓްތަކާބެހޭ ޤާނޫނު)ގެ 19 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ)

ޓާރމިނޭޓްކުރު ކުރިން އެމްޕްލޯއީގެ ފަރާތުން ފަށްގޮތަށް ދުސްތުރުކަން ސާބިރުގެ ފަރާތުން އެކުއެއްގެ ނުކުރެވޭ ދިމާއިގެ ބަޔާނެއް ހުށަހަޅައިފައެވެ.

126. ނަމަވެސް ހިސާބުކުރީގެ ތިންވަނަ ފަންގިފިލާގެ ތަރުޖަމާކޮށްގައި ހުށަހަޅާ އަދަދި އެމްޕްލޯއީގައި މީހުން ދިރިއުޅުން ތައްޔާރުކުރި ނޯޓްކަން 20 ނޮވެމްބަރު 2015 ގައި ސިވިލް އިންޖިނިއަރ ފުރަތަމަ ކުރި އިންސްޕެކްޝަނުތަކެއް ވާހަކަ ކުރެވިފައިވާކަން ސާބިރުގެ ފަރާތުން ހެކީގެ ގޮތުގައި ބުނެފައި ސިވިލް އިންޖިނިއަރގެ ރިޕޯޓުން އެނގެއެވެ. އަދި ތަނުގެ ވިޔަފާރި ގެއްލުން މަރާމާތުކުރުމުގެ ނިޝާން އަކަން ތަނުގެ ނުވެ މަރާމާތު ކުރި ބަޔާނުގައި ހިލޭ އަރިހުން އެނގެއެވެ. ވީމާ، ސާބިރުގެ ފަރާތުން ހެކީގެ ގޮތުގައި ބުނެފައި ސިވިލް އިންޖިނިއަރގެ ރިޕޯޓް ވަޒަން ކުރުމުގައި، ސާބިރު ފޮނުވި ނޯޓިސްގައި އެކު ތާރީޚާއި ސިވިލް އިންޖިނިއަރ ތައްޔާރުކުރި ރިޕޯޓް ވަގުތު އިންސްޕެކްޝަން ރިޕޯޓުގައި އެކު ތާރީޚުގެ މައްސަލަ އެކަނި ބެލުމަށްފަހު، ކޮންޓްރެކްޓް ޕްރޮޖެކްޓް ނިމުނުކަމަށް އަދި ކޮންޓްރެކްޓާއި ސާބިރު ދިރާސާކުރިކަން ނިންމި ނިންމުމަށް ބަލައިގެން ފެށި ވަގުތުތަކުގެން ނިންމި ނިންމުމެއް ނުވެއެވެ. އެހެނީ، ކޮންޓްރެކްޓް ޕްރޮޖެކްޓް ވާނީ ވެސް ދިރާސާގައި އެކަށީ ތާރީޚު މަސައްކަތް ބެލެވޭގޮތް ނުވެއެވެ.

127. ހުރިން ބަޔާންކުރިން، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު: 528/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާ އާއި އެކޯޓުގެ ނަންބަރު: 657/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާ ހިންގާފައިވަނީ ދެ ޤަޟިއްޔާ އެއްކޮށްލައިގެން ކަމަށް ސާފެއް ނުވެއެވެ. ދެ ޤަޟިއްޔާ އެއްކޮށް ހިންގުނުކަމަށް، ސާބިރުގެ ފަރާތުން ހުށަހެޅި، ދެފަރާތުގެ ދެކުނުގައި އެއް ކޮންޓްރެކްޓް ޕްރޮޖެކްޓް ވެސް ސާބިތުކުރުމަށް ބޭނުން ކުރި ސާބިތު ކުރިމަތިލާން ސިވިލް އިންޖިނިއަރގެ ރިޕޯޓް ހުށަހަޅާފައި އެބައޮތެވެ. އަދިވެސް އެނގެން އެއް ގޮތުގައި، ކުރިއަށްދިޔަ

ޢިމާރާތުގެ ތިންވަނަ ފަންގިފިލާގެ ތަނބުތައް ހަލާކުވުމުގެ ސަބަބުން، ޢިމާރާތުގައި މީހުން އުޅުން ރައްކާތެރިއެއް ނޫނެވެ.

128. ޝާހިދު އާއި އެފް.އެފްއާ ދެމެދު އެއްބަސްވެފައިވަނީ މިޢިމާރާތުގެ 5 ވަނަ ފަންގިފިލާ ކުއްޔަށް ދިނުމަށެވެ. މިޢިމާރާތުގެ ތިންވަނަ ފަންގިފިލާގެ ތަނބުތައް ހަލާކުވެގެން ޢިމާރާތުގައި ދިރިއުޅުން ރައްކާތެރިނޫންކަމަށް ބުނާ ރިޕޯޓުގައި، ތިންވަނަ ފަންގިފިލާގެ މައްސަލަ ހުރި އެ ޢިމާރާތުގެ އެހެން ފަންގިފިލާތަކުގައިވެސް ދިރިއުޅުން ރައްކާތެރިނޫންކަމަށް ނުބުނެއެވެ. ސަބަބަކީ، އެޢިމާރާތުގެ ތިންވަނަ ފަންގިފިލާގެ މައްސަލަ ހިފައިވާ ބައިތައް ބިނާވާ ތިންވަނަ ފަންގިފިލާގެ ތަނބުތަކާއި މައްސަލަ ހައްލުކުރެވިދާނެއެވެ. ނަމަވެސް ތިންވަނަ ފަންގިފިލާއިން ބޭރުގައި ހުރި ބައިތަކާބެހޭ ކަރުދާސް އަޅުވާފައެވެ.

129. ޝާހިދުގެ ފަރާތުން ސިވިލް ކޯޓަށް ހުށަހެޅި މައްސަލައާއި ގުޅިގެން، އެފް.އެފް އިން ހުށަހެޅި ބަޔާންތަކަށް ބަލާއިރު، ޝާހިދު ދެވަނަ ފަހަރަށް މި ޢިމާރާތުގެ ފަސްވަނަ ފަންގިފިލާ ކުއްޔަށް ދިނުމަށް ދެވަނަ އެއްބަސްވުމެއް ވީއިރު، މި ޢިމާރާތް ހުރި ހާލަތު ޝާހިދުއަށް އަންގާފައިނުވާކަމުން ޢިމާރާތުގެ ހާލަތު ބަދަލުވި ކުއްޔަށްދިނުމަށް ފަހުން ނުބުނާކަމަށް ބަޔާނަށް ބެލިއިރު ފެނެއެވެ. ނަމަވެސް ދެން ކޯޓުން ޝާހިދު ހުށަހެޅި މަޢުލޫމާތުގައި ޝާހިދު ހުށަހެޅި ނަމަވެސް ސަރީހަށް ހިމެނޭ އުފެއްދެވުމެއް އެފް.އެފް އަށް ދީފައި އެއްބަސްވުމެއް ނުފެނެއެވެ.

އިސްތިއުނާފު ތިންވަނަ ނުކުތާ:

130. އިސްތިއުނާފު ތިންވަނަ ނުކުތާގައި މައިގަނޑު ގޮތެއްގައި ބަޔާންކުރަނީ ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު: 528/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާ އާއި ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު:657/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާ

ނިންމާފައިވަނީ ޤާނޫނު ނަންބަރު 4/91 (ކޮންޓްރެކްޓްގެ ޤާނޫނު)ގެ 23 ވަނަ މާއްދާއާ ޚިލާފަށް ކަމަށެވެ. މިނުކުތާގައި ބަޔާންކުރަނީ ބަދަލު ނަގައިދިން ގޮތުގެ ވާހަކައެވެ.

131. އިސްތިއުނާފު ކޮށްފައިވާ ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު: 528/Cv-C/2018 ގެ ޤަޟިއްޔާގައި ބަދަލާގުޅޭ އެއްވެސް ވާހަކައެއް ނެތެވެ. މާނައަކީ ސާބިތު [illegible] ކޯޓަށް ހުށަހަޅައިގެން [illegible] އިސްތިއުނާފު ކޮށްފައިވާ މައްސަލައިގައި ބަދަލާއިގުޅޭ ގޮތުން ނިންމި ގޮތެއް ފެންނާކަން ނެތެވެ. ބަދަލާއި ގުޅޭ ގޮތުން ނިންމި ނިންމުމަކީ [illegible] އިން ހުށަހެޅި 657/Cv-C/2018 ގެ ޤަޟިއްޔާގައި [illegible] އިން އެދުނު ބަދަލު ނަގައި ދިނުމަށް [illegible] ގޮތެވެ. [illegible] 657/Cv-C/2018 ގެ ޤަޟިއްޔާއަކީ އިސްތިއުނާފުކޮށްފައިވާ [illegible] ޤަޟިއްޔާއެއް ނޫނެވެ. އަދި އެ ޤަޟިއްޔާގެ [illegible]

132. ނަމަވެސް، ސިވިލް ކޯޓުގެ [illegible] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 528/Cv-C/2018: ގެ ޤަޟިއްޔާގައި [illegible] 657/Cv-C/2018: ގެ ޤަޟިއްޔާގައި [illegible]

ނިންމުން:

133. ބަޔާންވެދިޔަ ސަބަބުތައް އެހެން ހުރުމުން، އަދުރުނަސުރަން ހުކުމުގެ، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 528/Cv-C/2018: ޤަޟިއްޔާގެ ހުކުމް ބާޠިލުކުރުން، ސާބިތު ހުކުރެވި މިމައްސަލައިގައި ފުރަތަމަ ޝަރީޢަތްގެ ކުރުމަށްފަހު، ޝާހިދު އާއި އެން.އެއްޔާ ދެމެދު ވެފައިވާ އެއްބަސްވުންތައް ފުރަސަތުތަކާ ހުކުމްކުރަން ބަލާ ޝާހިދު ހުކުމްގެ ބަޔާންކޮށްގެން ސިވިލްކޯޓުން މިމައްސަލައިގައި ފަރާތްތަކުގެ ހުކުމް ކުރުމަށް ހަވާލުކުރުމަށް ކޯޓުން ނިންމީމެވެ.

ފަރިޤުން ދިނުމުގެ ޚަރަދުގެ ޙިއްސާ

134. މި މައްސަލައިގައި ފަރިޤުން ޚަރަދުކުރި ޤާނޫނުގެ 80 ވަނަ ނުކުތާއާއި 123 އަދި 124 ވަނަ ނުކުތާ ފިޔަވައި އެހެން ނުކުތާތަކާއި، ނިސްބަތުން ބަލާފައިނުވާނެއެވެ.

އިސްތިއުނާފުކުރުމުގެ މުއްދަތު ބަޔާންކޮށްދިނުން

135. ސުޕްރީމް ކޯޓުގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހުކުމް ކުރުމުން، ހައިކޯޓުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤަޟިއްޔާގައި މި ޤަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފުކުރުމުގެ ހައްޤު މައްސަލައިގެ ފަރާތްތަކަށް ދިނުމަށް ހިމެނޭނެއެވެ. އެގޮތުން އިސްތިއުނާފުކުރުމުގެ ހުކުމްތަކުގެ މުއްދަތަކީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން މި ޤަޟިއްޔާގައި ހުކުމް ކުރި ތާރީޚުން ފެށިގެން 30 (ތިރީސް) ދުވަހެވެ.[38] އަދި އެ މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި ސުޕްރީމްކޯޓަށް ހުށަހަޅަންވާނެއެވެ. ޤަޟިއްޔާ ފަރާތްތަކުގެ ބަދަލުކުރަންވާނަމަ، އިސްތިއުނާފުކުރުމުގެ މުއްދަތު ގުނާނީ ފާއިތުވި ތާރީޚުން ސުޕްރީމްކޯޓުން ހިފެހެއްޓޭ ހުކުމެއްގެ ފަރާތްތަކަށް ބަދަލުކުރާ ތާރީޚުންނެވެ.[39] އެހެންނަމަވެސް ސުޕްރީމްކޯޓު ނިޔާކުރާ މުއްދަތު އަދި ބިނާކުރެވޭ އިސްތިއުނާފުގެ ހުކުމްދިނުމެވެ.[40]

---

[38] . ޤާނޫނު ނަންބަރު 32/2021 (މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު) ގެ 284 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)

[39] . ޤާނޫނު ނަންބަރު 32/2021 (މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު) ގެ 284 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ)

[40] . ޤާނޫނު ނަންބަރު 32/2021 (މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު) ގެ 284 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ)

ޙުކުމް:

ދެންފަހެ، އިސްވެ ފާހަގަކުރެވުނު ނުކުތާތަކުގައި ބަޔާންކުރެވުނު ކަންކަން އެގޮތުގެ މަތިން ހުރުމުން، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 528/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާގެ ޙުކުމް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި މި ޤަޟިއްޔާ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ އަޣުލަބިއްޔަތުން ބާޠިލުކޮށް، އެ ޤަޟިއްޔާގެ ފުރިހަމަ ޝަރީޢަތެއް ކުރުމަށްފަހު، [illegible] މުޙައްމަދު ޝަރީފު އާއި [illegible] [illegible] ނަންބަރު 22/2010 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޯޓުތަކުގެ ޤާނޫނު) ގެ 46 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާ ގުޅިގެން ސިވިލް ކޯޓަށް [illegible] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި މިޤަޟިއްޔާ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ [illegible] އަޣުލަބިއްޔަތުން [illegible] ޙުކުމްކޮށްފީމެވެ.

މި ޤަޟިއްޔާ ބަލައި ޙުކުމް ކުރީ:

ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ނިޔާޒް

ފަނޑިޔާރު ހުސައިން ޝަހީދު
(ރިޔާސަތު)

ފަނޑިޔާރު [illegible]